

HE 192/2002 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle pelastuslaiksi ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Pelastustoimen alueiden muodostamisesta annettu laki (1214/2001) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 ja sen mukaan kuntien tulee järjestää kunnan pelastustoimen palvelujen tuottaminen yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämillä pelastustoimen alueilla 1 päivästä tammikuuta 2004 lukien. Valtioneuvosto on 7 päivänä maaliskuuta 2002 määrännyt maan jaettavaksi 22:een pelastustoimen alueeseen. Kunnille pelastustoimilaisissa (561/1999) osoitetut tehtävät hoitaa uuden lainsäädännön mukaan jatkossa yksittäisten kuntien sijasta joku pelastustoimen alueen kunnista tai kuntayhtymä (alueen

pelastustoimi).

Pelastustoimen alueellistaminen edellyttää pelastustoimilain ja eräiden muiden lakien pelastustoimeen liittyvien säännösten muuttamista uutta järjestelmää vastaaviksi. Muutosten määrästä johtuen esityksessä ehdotetaan pelastustoimilaki korvattavaksi uudella pelastuslailla. Pelastuslailla esitetään samalla toteutettavaksi eräitä muita pelastustoimen järjestelmän kehittämiseen tähtäviä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Pelastustoimen lainsäädäntö.....	4
Pelastustoimeen liittyvä muu lainsäädäntö	4
1.2. Nykytilan arviointi.....	6
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	6
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	6
2.2. Keskeiset ehdotukset	7
3. Esityksen vaikutukset	9
3.1. Taloudelliset vaikutukset	9
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	9
4. Asian valmistelu	10
4.1. Valmisteluvaiheet ja –aineisto	10
4.2. Lausunnot.....	10
5. Riippuvuus muista esityksistä.....	10
5.1. Häätäkeskuslain muuttaminen	10
5.2. Pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetun lain muuttaminen	10
5.3. Kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja –avustuksista annetun lain muuttaminen.....	10
5.4. Räjähdyksvaarallisista aineista annetun lain muuttaminen	11
5.5. Öljyntorjuntalainsäädännön muuttaminen.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.1. Pelastuslaki.....	11
1 luku. Yleiset säännökset.....	11
2 luku. Vastuu pelastustoimen hoitamisesta	12
3 luku. Pelastustoimen alueiden yhteistoiminta	15
4 luku. Pelastustoimen palvelutaso	15
5 luku. Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset	16
6 luku. Onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen.....	17
7 luku. Palotarkastus	21
8 luku. Nuohous	22
9 luku. Pelastustoiminta.....	23
10 luku. Väestönsuojelu	24
11 luku. Pelastustoimen henkilörekisterit.....	25
12 luku. Pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset.....	26

13 luku. Muutoksenhaku, palkkiot ja rangaistukset	28
14 luku. Erinäiset säännökset.....	29
1.2. Laki painelaitelain 14 §:n muuttamisesta.....	30
1.3. Laki viihdelaitelain 10 §:n muuttamisesta	30
1.4. Laki taimiainistolain 8 §:n muuttamisesta	30
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	30
3. Voimaantulo	30
4. Säättämisjärjestys	30
LAKIEHDOTUKSET	32
Pelastuslaki.....	32
painelaitelain 14 §:n muuttamisesta	50
viihdelaitelain 10 §:n muuttamisesta	51
taimiaineistolain 8 §:n muuttamisesta	51
LIITE	52
RINNAKKAISTEKSTIT	52
painelaitelain 14 §:n muuttamisesta	52
viihdelaitelain 10 §:n muuttamisesta	53
taimiaineistolain 8 §:n muuttamisesta	54

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Pelastustoimen lainsäädäntö

Pelastustoimilaki on pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä ja väestönsuojelua sääntelevä yleislaki. Pelastustoimilaissa pelastustoiminnalla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattua tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä. Väestönsuojelulla tarkoitetaan ihmisten ja omaisuuden suojaamista, yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeiden virastojen, laitosten ja tuotantolaitosten toiminnan turvaamista ja pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamista valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä ja puolustustilain (1083/1991) 1 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä niihin varautumista. Pelastustoimilakia sovelletaan tulipalojen lisäksi myös muiden onnettomuuksien ehkäisyyn, jollei muussa laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

Pelastustoimilain mukaan kunta vastaa pelastustoimesta alueellaan ja sen tulee siinä tarkoituksessa huolehtia pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä, ylläpitää väestönsuojelun valmiutta, yhteensovittaa eri viranomaisien ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen tehtäviä, huolehtia palotarkastuksista ja muusta onnettomuuksien ehkäisystä, huolehtia osaltaan henkilöstön kouluttamisesta ja huolehtia valistuksesta ja neuvonnasta. Kunnan palokuntana voi olla kunnan oma palokunta taikka vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta tai tehdaspalokunta, joka on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen. Kunnat ovat pelastustoimilaissa säädetyn mukaisesti voineet hoitaa pelastustoimen tehtävänsä vapaaehtoisessa yhteistoiminnassa sen mukaan kuin kuntalaisissa (365/1995) säädetään.

Pelastustoimen laitteiden teknisistä vaati-

muksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetussa laissa (562/1999) säädetään laite- ja järjestelmien turvallisuuden sekä laitteiden ja järjestelmien yhteensopivuuteen liittyvistä vaatimuksista.

Kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja –avustuksista annetussa laissa (560/1975) säädetään muun muassa kunnan pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston hankinnan avustamisesta valtion varoin.

Palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa (559/1975) ja sittemmin pelastustoimilaissa on säädetty kuntien vastuulla olevasta hätäkeskustoiminnasta.

Hätäkeskuslain (157/2000) mukaan hätäkeskustoiminta siirtyy vuoteen 2006 mennessä valtion ylläpidettäväksi laissa yksilöityjä pääkaupunkiseudun kuntia lukuun ottamatta.

Pelastustoimen alueiden muodostamisesta annettu laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002. Lain tarkoituksena on tehostaa pelastustoimen voimavarojen käyttöä sekä parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua. Lakia sovelletaan kuntien yhteistoiminnan järjestämiseen pelastustoimilaissa tarkoitettujen kunnan pelastustoimen palvelujen tuottamisessa lukuun ottamatta hätäkeskustoimintaa. Lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Laissa tarkoitettujen yhteistoiminnan järjestämiseksi maan alue jaetaan valtioneuvoston määräämiin pelastustoimen alueisiin. Pelastustoimen alueisiin kuuluvien kuntien on tehtävä sopimus pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2002 ja laissa tarkoitettu yhteistoiminta on aloitettava 1 päivästä tammikuuta 2004.

Pelastustoimeen liittyvä muu lainsäädäntö

Pelastustoimeen liittyviä säännöksiä on myös eri hallinnonalojen erityislaeissa, joissa pelastusviranomaisille ja palokunnille on osoitettu erinäisiä tehtäviä. Esityksessä on tarkasteltu niitä pelastustoimeen liittyviä säännöksiä, joita tulisi muuttaa kunnan pelastustoimen palvelujen järjestämistavan muuttuessa sekä eräitä muita pelastustoimen kan-

nalta keskeisiä säännöksiä.

Meripelastuslain (1145/2001) mukaan meripelastustoimella tarkoitetaan merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseen ja pelastamiseen, heille annettavaan ensiapuun sekä vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamiseen kuuluvia tehtäviä. Meripelastuslain mukaan rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomaisena, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Lain mukaan muun muassa kuntien palokunnat toimivat laissa tarkoitettuina muina meripelastusviranomaisina ja ne osallistuvat meripelastuslaissa tarkoitettuun etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa.

Maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain (378/1974) mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan öljyvahinkojen torjunnasta ja sillä on oltava muun muassa nimetty viranomaisena, joka on vastuussa mainitussa laissa tarkoitettujen öljyvahinkojen torjunnan järjestämisestä ja johtamisesta kunnan alueella. Kunnan öljyvahinkojen torjuntaviranomaisena toimii yleensä pelastusviranomaisena (palokunta). Laissa on lisäksi erityisesti säädetty palokunnalle tiettyjä velvoitteita.

Aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain (300/1979) mukaan Suomen ympäristökeskus vastaa alusöljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan yleisestä järjestämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi se vastaa avomerellä tapahtuvien vahinkojen torjunnan järjestämisestä ja johtamisesta. Alueellinen ympäristökeskus osallistuu tarvittaessa torjuntaan. Varsinaisten öljyvahinkojen torjuntaviranomaisena lisäksi useat muut valtion viranomaiset, kuten puolustusvoimat, rajavartiolaitos ja merenkulkulaitos, sekä pelastustoimen lisäksi kuntien muut hallintokunnat ovat tarvittaessa velvollisia osallistumaan torjuntatoimiin. Alueellisen ympäristökeskuksen johdolla virka-apuviranomaiset ja alueen kunnat laativat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan alueellisen yhteistoimintasuunnitelman.

Kunnan on alueellaan huolehdittava alusöljyvahinkojen torjunnasta ja sillä on oltava tehtävää varten nimetty viranomaisena, joka on vastuussa torjunnan järjestämisestä ja johtamisesta kunnan alueella. Kunta nimeää

osaltaan alusöljyvahinkojen torjuntatoimen johtajan. Aluksista Suomen vesillä aiheutuvien muiden vahingollisten aineiden kuin öljyn aiheuttamien ympäristövahinkojen (aluskemikaalivahinko) torjuntatoimien johto kuuluu ympäristöministeriön hallinnonalalle. Kunta on velvollinen antamaan pyydettyä virka-apua aluskemikaalivahinkojen torjuntaviranomaiselle. Kunnassa alusöljyvahinkojen torjuntatoimen johtajana toimii yleensä pelastusviranomaisena. Laissa on lisäksi erityisiä velvoitteita muun muassa pelastustoilmaissa tarkoitettulle aluepalopäällikölle.

Kumpikin mainituista öljyntorjuntalajeista edellyttää, että kunta laatii öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman. Suunnitelmassa kunta nimeää öljyvahinkojen torjuntaviranomaisensa ja kunnat ovat poikkeuksetta antaneet tämän tehtävän pelastustoimelle. Suunnitelma toimitetaan alueelliselle ympäristökeskukselle vahvistettavaksi ja vahvistettu suunnitelma muodostaa perustan korvauksen saamiseen öljysuojarahastosta torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Alueellinen ympäristökeskus ohjaa ja valvoo muutoinkin öljyvahinkojen torjunnan järjestämistä kunnassa.

Öljysuojarahastosta annetussa laissa (379/1994) säädetään muun muassa torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta kunnalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Rahaston varat kerätään perimällä maahantuotavasta öljystä öljysuojamaksua.

Ahvenanmaalla on oma maakunnan lainsäädäntö öljyvahinkojen torjunnasta.

Räjähdyksivaarallisista aineista annetun lain (263/1953) nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonta kuuluu turvatekniikan keskukselle ja niille muille valvontaviranomaisille, joille tehtävä asetuksella annetaan. Lisäksi lain mukaan kunnassa valvontatehtävää hoitaa palopäällikkö.

Kemikaalilain (744/1989) mukaisten säännösten ja määräysten noudattamista valvoo kunnanhallitus, jollei tehtävää ole johtosäännössä määrätty jollekin lautakunnalle (kunnan kemikaalivalvontaviranomaisena). Tehtävää voidaan antaa myös kuntayhtymän hoidettavaksi. Valtuusto voi myös antaa kunnan kemikaaliviranomaiselle oikeuden tietyissä asioissa (terveydelle ja ympäristölle vaaral-

listen kemikaalien vähäistä teollista käsitte-lyä ja varastointia koskevien ilmoitusten käsitte-ly) siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselle viranhaltijalle. Kunta voi myös sopia edellä mainittujen tehtävien osalta toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle kemikaalilaissa säädetyt tehtävät annetaan näiltä osin virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi (laki kemikaalilain muuttamisesta 696/2001). Eräissä kunnissa kemikaaliviranomaisena toimii palo- tai pelastuslautakunta. Kemikaalilaissa ei ole kuitenkaan suoraan osoitettu tehtäviä pelastusviranomaisille tai palokunnalle.

Painelaitelakiin (869/1999) sisältyy säännös, jonka mukaan laissa tarkoitettuna valvontaviranomaisena toimivalla turvatekniikan keskuksella on oikeus saada paloviranomaisilta painelaittevahinkoja koskevia tietoja.

Viihdelaitelain (164/1995) mukaan paloviranomaisella on oikeus tarkastaa, ettei laissa tarkoitettua viihdelaitetta ole sijoitettu säännösten vastaisesti.

Taimiaineistolain (1205/1994) mukaan paloviranomaisen tulee kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tai valtuutetun tarkastajan pyynnöstä antaa virka-apua lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

1.2. Nykytilan arviointi

Syyskuun 1999 alussa voimaan tulleella pelastustoimilaila korvattiin vuonna 1975 annettu laki palo- ja pelastustoimesta (559/1975) ja vuonna 1958 annettu väestönsuojelulaki (438/1958). Uudistuksessa koottiin silloiset normaaliolojen ja poikkeusolojen järjestelyjä koskevat säännökset samaan lakiin sekä saatettiin säädökset ajan tasalle suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Kuntien yhteistoimintaa pyrittiin edistämään poistamalla mahdollisimman pitkälti esteet pelastustoimen yhteiselle hoitamiselle. Hälytystehtävät hoidetaan kuntarajoista riippumatta lähimmän tarkoituksenmukaisen yksikön periaatteella. Vapaaehtoisin järjestelyin ei kuitenkaan ole syntynyt riittävää pysyvää kuntien yhteistoimintaa. Kuntakohtaisen pelastustoimen järjestelmän puitteissa ei ole ollut

mahdollisuuksia kehittää pelastustointia riittävän monipuoliseen onnettomuusriskien hallintaan ja onnettomuuksien torjumiseen sekä suunnata riittävästi voimavaroja turvallisuustyön kehittämiseen. Valtaosa kunnista on taloudellisesti ja toiminnallisesti liian pieniä perusyksiköitä pelastustoimen tarkoituksenmukaiseen ja tehokkaaseen järjestämiseen. Pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi on tarvittu hyvin yksityiskohtaista normiohjausta. Nykyisen järjestelmän voimavarojen puute on näkynyt lisäksi muun muassa lakisäänteisten palotarkastusten hoitamisessa esiintyneissä puutteissa. Pelastustoiminnan johtamiseen ei ole läheskään aina ollut käytettävissä ammattikoulutettua päällystystä.

Pelastustoimilakiin perustuva pelastustoimen järjestelmä vastaa kuntien yhteistoimintaa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta tyydyttävästi toimivalle ja tehokkaalle pelastustoimelle asetettaviin vaatimuksiin. Pelastustoimilaila säädettiin uudella tavalla pelastustoimen valmiudesta ottamalla käyttöön onnettomuusuhkiin perustuva pelastustoimen palvelutason määrittäminen. Säännökset muun muassa pelastustoimen koulutuksesta ja kelpoisuusvaatimuksista, onnettomuuksien ehkäisystä, palotarkastuksista, nuohouksesta, pelastustoiminnasta, väestönsuojelusta ja pelastustoimen henkilörekistereistä tarkistettiin pelastustoimilain säätämisen yhteydessä. Onnettomuuksien ehkäisyä koskevassa järjestelmässä ja säädöksissä samoin kuin yhteistyössä onnettomuuksien ehkäisemiseen osallistuvien eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa on vielä kehittämistarpeita.

Pelastustoimen järjestelmän kehittämiseksi säädettiin laki pelastustoimen alueiden muodostamisesta. Järjestelmän muutos edellyttää pelastustoimilain tarkistamista kokonaisuudessaan, vaikka pelastustoimen tehtävät pysyvät sinänsä ennallaan.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Pelastustoimen alueellistamisesta annetun lain perimmäisenä tavoitteena on vähentää onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia

vahinkoja sekä ylläpitää turvallista elämänlaatua. Uudistuksen strategiset päämäärät liittyvät pelastustoimen vaikuttavuuteen, tehokkuuteen ja palvelujärjestelmään. Tavoitteena on lisätä tehokkuutta siten, että pelastustoimen voimavarat, henkilöstö, ammatillinen osaaminen ja kalusto, ovat parhaassa mahdollisessa käytössä. Palvelujärjestelmän tulee kattaa koko maa riskialueiden edellyttämällä tavalla ja ammattitaitoisesti. Väestön suojaamiseen on varauduttava valtakunnan turvallisuuspoliittisten linjausten mukaisesti.

Pelastustoimen alueellistaminen edellyttää pelastustoimilain säännösten muuttamista uutta alueellista järjestelmää vastaaviksi.

Pelastuslailla esitetään lisäksi muutettavaksi asiasisällöltään eräitä muita pelastustoimilain säännöksiä tarkoituksena edelleen selkeyttää eri tahojen työnjakoa, johtosuhteita sekä menettelytapoja.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain tarkoituksena on tehostaa pelastustoimen voimavarojen käyttöä sekä parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua. Lakia sovelletaan kuntien yhteistoiminnan järjestämiseksi pelastustoimilaisissa tarkoitettujen kunnan pelastustoimen palvelujen tuottamisessa lukuun ottamatta hätäkeskustoimintaa.

Pelastuslakiehdotuksen mukaan kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämällä alueella, siten kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain 4 §:ssä. Tämän mukaisesti kuntien yhteistoiminta pelastustoimessa toteutetaan kuntalaissa säädettyjen kuntien yhteistoimintaa koskevien säännösten mukaisesti. Tästä pelastustoimen järjestämistavasta käytettäisiin laissa käsitettä ”alueen pelastustoimi”. Alueen pelastustoimelle oikeushenkilönä kuuluvaa toimivaltaa käyttäisi pelastustoimen tehtävät hoitava kuntayhtymä tai alueen kuntien tekemän sopimuksen nojalla joku pelastustoimen alueen kunnista. Kuntien osallistumisesta kuntayhtymän tai sopimuksen nojalla tehtäviä hoitavan kunnan päätöksentekoon säädetään kuntalaissa.

Pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun hallituksen esityksen mukaan joita-

kin tarkennuksia voi olla tarpeen tehdä väestönsuojelun määrittelyssä sekä vastuunjaossa kunnan eri toimialojen kesken väestönsuojelutehtävien hoitamisessa. Kunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen ja asukkaiden hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kunnalle edelleen. Pelastustoimen ja siihen liittyvät varsinaiset väestönsuojelutehtävät hoitaisi alueen pelastustoimi.

Pelastustoimen alueiden vastuulle ehdoteetaan pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa säädettyjen periaatteiden mukaisesti säädettyjen eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki pelastustoimilaisessa kunnan vastuulle säädetty pelastustoimen tehtävät ja muut vastuut.

Kunnilla tulisi olla johtokeskukset, joissa poikkeusolojen tehtävien hoitaminen on mahdollista. Kunnat huolehtisivat myös edelleen yleisten väestönsuojien rakentamisesta.

Pelastustoimilain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että palokunta saa riittävästi sammutusvettä pelastustoiminnan tarpeisiin. Jokaisen kunnan tulisi edelleen huolehtia alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin.

Alueen pelastusviranomaisia olisivat sen ylin viranhaltija ja alueen pelastustoimen tehtävään määräämät muut pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

Alueen pelastustoimella tulisi olla pää- ja tarvittaessa myös sivutoimisesta henkilöstöstä koostuva palokunta, pelastuslaitos. Lisäksi alueen pelastustoimella voisi olla nykyiseen tapaan sopimuspalokuntia.

Pelastusviranomaisten ohella pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun olisivat nykyiseen tapaan velvollisia osallistumaan eri viranomaiset siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään.

Pelastustoimeen kuuluvaa omatoimisen varautumisen käsitettä ja sisältöä ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä siten, että varautuminen kattaisi myös onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ehkäisemiseen tähtäävät toimenpiteet eikä pelkästään nykyisen lainsäädännön mukaisia välittömiä varautumistoimenpiteitä. Lakiehdotuksen mukaan varautumisvelvoite sisältäisi jatkossa asianomaisessa kohteessa tapahtuvan varautumi-

sen lisäksi myös asianomaisen tahon (esimerkiksi teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan) muun kuin rakennuksessa tapahtuvan toiminnan.

Pelastustoimen palvelutason tulisi vastata onnettomuusuhkia kuten nykyisessäkin kuntakohtaisessa järjestelmässä. Pelastustoimen palvelutasosta päättäisi alueen pelastustoimi. Pelastustoimen alueeseen kuuluvat kunnat osallistuisivat palvelutasopäätöksen laatimiseen alueen pelastustoimen hallintojärjestelmän mukaisesti. Lisäksi alueen pelastustoimen tulisi erikseen kuulla kuntia ennen palvelutasopäätöksen tekemistä. Kuntayhtymänä toimivan alueen pelastustoimen päätösvaltaa käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa, tai päätösvaltaa käyttää perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin. Kuntayhtymällä voi olla myös muita perussopimuksen mukaisia toimielimiä. Kuntalain säännösten mukaan kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuksi, vastaavat jäsenkunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on perussopimuksessa sovittu. Yhden kunnan muiden alueen kuntien puolesta hoitaman alueen pelastustoimen järjestelmässä voidaan sopia, että pelastustoimen alueen muut kunnat valitsevat osan jäsenistä siihen toimielimeen, jonka toimialaan pelastustoimen hallinto kuuluu. Jäseninä toimielimessä voivat olla asianomaisten kuntien vastaavaan toimielimeen vaalikelpoiset henkilöt. Kuntalain 92 §:n 2 momentin mukaan kuntayhtymän viranomaisen päätöksestä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä myös kuntayhtymän jäsenkunta ja sen jäsen sekä kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimusten perusteista ehdotetaan säädettäväksi nykyistä kattavammin lain tasolla. Kelpoisuusvaatimukset rajoitetaan pelastustoimintaan osallistuviin. Nuohoojien kelpoisuusvaatimukset säilyvät ennallaan. Euroopan yhteisön lainsäädännön alaan kuuluvan nuohoojan ammattipätevyyden tunnustamisesta voisi lakiehdotuksen mukaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijan oikeusturvasta sisäasiainministeriön valtuuttamassa pelastusalan oppilaitoksessa samoin kuin valtuutetun oppilaitok-

sen opetussuunnitelmasta ehdotetaan otettavaksi uusi säännös lakiin.

Onnettomuuksien ehkäisyä koskevia säännöksiä esitetään täydennettäväksi ja tarkennettavaksi eräiltä osin. Lakiin ehdotetaan otettavaksi muun muassa säännökset rakennusten uloskäyntien ja niille johtavien kulkureittien esteettömänä pitämisestä ja hälytysajoneuvojen pelastustiestä sekä säännösten rikkomiseen liittyvät sanktiot. Palovarointia koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon myös pelastustoimilain jälkeen voimaan tuleen maankäyttö- ja rakennuslain säännökset.

Pelastustoimilain palotarkastusta koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi pelastuslakiin pääosin nykyisen kaltaisina. Palotarkastuspöytäkirjaa koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi. Välittömän onnettomuusvaaran estämiseen tähtäviä säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että kaikilla pelastusviranomaisilla on tarvittaessa mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin riippumatta siitä onko kyseessä palotarkastustilanne vai muutoin havaittu välitön onnettomuusvaara.

Nuohousta koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi pelastuslakiin nykyisen kaltaisina kuitenkin siten muutettuina, että yksittäisten kuntien sijasta alueen pelastustoimi päättäisi jatkossa nuohouspalvelujen järjestämisestä koko pelastustoimen alueella. Lakiehdotukseen on otettu tarpeelliset nuohoojien kelpoisuusvaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää käsittelevät säännökset on mukautettu alueen pelastustoimen järjestelmään soveltuviksi. Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen asemaa pelastustoimen johtamisessa on eräiltä osin tarkistettu.

Pakolliseen väestönsuojelukoulutukseen liittyvät säännökset on siirretty Pelastusopistosta annetusta asetuksesta lakiin, henkilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lakitasolla.

Pelastustoimen rahoitusta, palkkioita ja korvauksia koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisen kaltaisina. Pelastustehtävästä alueen pelastustoimelle aiheutuneita poikkeuksellisen suuria kustannuksia voitaisiin ehdotuksen mukaisesti

avustaa harkinnanvaraisesti, kun nyt korvaus maksetaan kustannusten ylittäessä kunnan laissa määritellyn omavastuurajan. Kunnan omavastuu lasketaan nykyisin tasatusta laskennallisesta verotulosta.

Pelastustoimen rekistereitä, muutoksenhakuja, pakkokeinoja ja rangaistuksia koskeviin säännöksiin esitetään pieniä lisäyksiä ja tarkennuksia.

Lakiehdotukseen on otettu hätäkeskustoimintaa, nuohojien kelpoisuusvaatimuksia, nuohoussopimuksia, henkilörekistereitä, pelastustoimen palvelutasopäätöksiä sekä ministeriöasetusten voimassaoloaika ja viranomaisten määrittelyä koskevat tarpeelliset voimaantulosäännökset.

Alueellisen järjestelmän luonteesta johtuen laissa ei enää säädettäisi pelastustoimen yhteistoiminta-alueista ja aluepalopäällikköjärjestelmästä.

Muissa esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa ehdotetaan tehtäväksi uudesta järjestelmästä johtuvia vähäisiä termistömuutoksia.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Pelastustoimen järjestelmän uudistamisen tavoitteena on pelastustoimen tehostaminen ja että kuntien pelastustoimen kustannukset eivät kokonaisuutena tarkastellen nouse. Lakisääteisestä valtionavustuksesta harkinnanvaraiseen avustukseen (pelastustehtävän aiheuttamat poikkeuksellisen suuret kustannukset) siirtymisellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Nykyisin kunnan omavastuu määräytyy asukasta kohti lasketun omavastuurajan mukaan. Jos pohjaksi otettaisiin alueen asukasluku, omavastuuraja nousisi niin korkealle, että se ei todennäköisesti koskaan ylittyisi ja korvaussäännös menettäisi merkityksensä. Tämän vuoksi korvaus muutettaisiin harkinnanvaraiseksi. Avustuksen myöntämisessä perusteena voisi olla pelastustehtävän aiheuttamien kustannusten suuruus suhteessa pelastustoimen alueen vuotuisen budjettiin. Pelastustehtävistä aiheutuu erittäin harvoin poikkeuksellisen suuria kustannuksia.

Ehdotetulla pelastuslailla ei ole kokonaisuutenaan tarkastellen kustannuksia lisää-

viä mainittavia välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Lainsäädännön uudistaminen on pääasialliselta luonteeltaan tekninen ja se toteuttaa pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa määriteltyjä linjauksia ja tavoitteita. Kunnat sopivat alueen perustamis-sopimuksessa kustannusten jaosta ja kiinteistöjen ja kaluston omistuksen siirrosta tai vuokraamisesta. Jakoperusteena voi olla asukasluku joko sellaisenaan tai erilaisilla kertoimilla täydennettynä. Siirtymäkausilla voidaan helpottaa jollekin kunnalle mahdollisesti aiheutuvia nykyistä korkeampia kustannuksia määrääjäksi. Kun uusi järjestelmä rakentuu nykyisten voimavarojen varaan ja hallinto kevenee, muutoksesta sinänsä ei aiheudu kustannusten nousua.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Järjestelmän uudistamiseen liittyvät linjaukset on tehty pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa ja niiden aiheuttamia organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia on käsitelty seikkaperäisesti pelastustoimen alueiden muodostamisesta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen perusteissa.

Pelastustoimen alueiden toiminnan suunnittelun lähtökohtana on, että pelastustoimen alueilla on käytettävissä alueen kuntien pelastustoimen nykyiset henkilöstö-, kalusto ja muut voimavarat. Kuntien pelastustoimen henkilöstön asema järjestetään pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä koskevasa pelastustoimen alueen kuntien sopimuksessa. Lähtökohtana on, että kuntien virat lakkautetaan ja henkilöstö siirtyy uuden organisaation palvelukseen. Suuressa osassa maata pelastustoiminta rakentuu sopimuspalokuntien (vapaaehtoiset palokunnat) ja sivutoimisen henkilöstön varaan. Tätä työpanosta tarvitaan myös uudessa järjestelmässä ja alueen pelastustoimi tekee tarvittavat sopimukset näiden tahojen kanssa.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Pelastuslaki on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä. Muut säädösmuutokset on valmisteltu sisäasiainministeriössä yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa.

4.2. Lausunnot

Lakiehdotuksesta on pyydetty lausunnot kaikilta ministeriöiltä, lääninhallituksilta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, keskeisiltä keskushallinnon viranomaisilta ja yhtiöiltä, joilla on pelastustoimeen liittyviä tehtäviä, Suomen Kuntaliitolta, pelastustoimen alalla toimivilta vapaaehtoisilta järjestöiltä, Hätäkeskuslaitokselta, Pelastusopistolta, eräiltä työnantaja- ja työntekijäliitoilta ja muilta pelastustoimen alaan liittyviltä etujärjestöiltä. Läninhallitukset toimittivat valitsemiltaan kunnilta pyytämänsä lausunnot sisäasiainministeriöön.

Pääsääntöisesti lausunnoissa kannatettiin lakiluonnoksessa esitettyjä lainsäädännöllisiä ratkaisuja. Useissa lausunnoissa esitettiin muutoksia pelastustoimen palvelutason määrittämiseen liittyvään päätöksentekojärjestelmään sekä pelastustoimen ylimmän viranhaltijan määrittelyyn, joista jälkimmäistä on muokattu lausuntojen pohjalta. Lisäksi lausunnoissa esitettiin erinäisiä lainsäädännön yksityiskohtiin liittyviä muutoksia. Lausunnoissa esitetty on mahdollisuuksien mukaan otettu jatkovalmistelussa huomioon.

5. Riippuvuus muista esityksistä

5.1. Hätäkeskuslain muuttaminen

Hallituksen esitys pelastuslaiksi ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on tarkoitettu käsiteltäväksi erikseen annettavan hätäkeskuslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen kanssa samanaikaisesti. Hätäkeskuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoimintaan myös tällä hetkellä valtion hätäkeskusjärjestelmään kuulumattomissa Espoon, Hel-

singin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa. Mainittu esitys ja tämä esitys tulisi käsitellä ja saattaa voimaan samanaikaisesti, koska pelastuslakiehdotus ei esitetystä hätäkeskusjärjestelmän muutoksesta johtuen sisällä pääkaupunkiseudun kuntien hätäkeskustoimintaa koskevia säännöksiä.

5.2. Pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetun lain muuttaminen

Pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetussa laissa säädetään toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että laissa tarkoitetuista tuotteista ei aiheudu palonvaaraa, palo- tai henkilöturvallisuuden varmistamiseksi tai pelastustoimessa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojavarusteiden tarkoitukseensa sopivia ja toimintakunnossa sekä että pelastustoimessa käytettävät keskeiset tekniset järjestelmät ja laitteistot ovat yhteensopivia. Laissa on säädetty kunnan pelastusviranomaiselle eräitä velvoitteita. Tältä osin säännökset tulee muuttaa pelastustoimen alueellista järjestelmää ja sen vastuuviranomaisia vastaaviksi. Lakiin valmistellaan lisäksi muita ajankohtaisia ja tarpeellisia muutoksia, jonka johdosta asiaa koskeva esitys tullaan antamaan erikseen kuitenkin siten, että alueen pelastustointa koskevat lainsäädäntömuutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 2004 alusta.

5.3. Kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja –avustuksista annetun lain muuttaminen

Kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja –avustuksista annetussa laissa säädetään eräistä pelastustoimen kalustoon liittyvistä valtionosuuksista. Pelastustoimen alueellisen järjestelmän johdosta säädös on tarkoitettu tarkistaa ja sitä koskeva esitys antaa ennen uuden järjestelmän aloittamisajankohtaa.

5.4. Räjähdyksvaarallisista aineista annetun lain muuttaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriössä valmistellaan räjähdysvaarallisista aineista annetun lain kokonaisuudistusta ja sitä koskeva hallituksen esitys tullaan ministeriön mukaan antamaan siten, että uudistukset on saatettavissa voimaan vuoden 2004 alusta pelastustoimen alueellisen järjestelmän aloittaessa toimintansa. Räjähdyksvaarallisista aineista annettua laissa on säädetty erinäisiä tehtäviä kunnalle ja sen pelastusviranomaisille. Pelastustoiminta koskevat säännökset tullaan muuttamaan lain kokonaisuudistuksen yhteydessä uutta pelastustoimen järjestelmää vastaaviksi.

5.5. Öljyntorjuntalainsäädännön muuttaminen

Ympäristöministeriössä valmistellaan maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain, aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain ja öljysuojarahastosta annetun lain muuttamista alueellista pelastustoimen järjestelmää vastaavaksi. Lainsäädännön uudistamisen lähtökohtana on, että maa- ja alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämisestä ja johtamisesta vastaisi uudessa järjestelmässä kuntien sijasta alueen pelastustoimi ja että alueen pelastustoimelle voitaisiin myöntää öljysuojarahastosta korvausta torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin kuten nykyisin myönnetään kunnille. Ympäristöministeriön mukaan esitys tullaan antamaan siten, että uudistukset on saatettavissa voimaan vuoden 2004 alusta pelastustoimen alueellisen järjestelmän aloittaessa toimintansa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Pelastuslaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pelastustoimi – käsitteen sisältö ei muutu. Vastaavasti kuin pelastustoimilaissa, pelastuslaissa pelastustoimeen kuuluisivat pelastustoiminta, väestönsuojelu sekä tulipalojen ja myös muiden onnettomuuksien ehkäisy. Väestönsuojelu – käsitettä on kuitenkin tarkennettu sen vuoksi, että valmiuslakia on täydennetty säätämällä valmiuslain 34 a §:ssä (198/2000) väestön, tuotantolaitosten ja omaisuuden evakuoinnista.

Pelastustoiminnasta tai siihen läheisesti liittyvistä tehtävistä on tietyissä tapauksissa säädetty erityislaeissa, joista keskeisimpiä on yksilöity pykälän 3 momentissa. Muun mu-

assa aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettua lakia ja maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annettua lakia ehdotetaan myöhemmin muutettavaksi uutta pelastustoimen järjestelmää vastaaviksi. Meripelastuspalvelusta annetun lain (628/1982) korvannut meripelastuslaki tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 2002. Meripelastuslakia sovelletaan merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseen ja pelastamiseen, ei kuitenkaan ihmishengen pelastamiseen satamassa maihin kiinnitettyinä olevalla aluksella. Tältä osin tehtävä kuuluu pelastustoimilain soveltamisalaan ja jatkossa ehdotetun pelastuslain soveltamisalaan. Meripelastuslain mukaan rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen ja muun muassa ”kuntien palokunnat” sisältyvät meripelastuslaissa käsitteeseen ”muu meripelastusviranomainen”. Alueen pelastustoimi vastaisi kuntien pelastustoimen palvelujen tuottajana

meripelastuslaissa tarkoitetuista ”kuntien palokuntien” tehtävistä.

Pelastustoimilain mukaan sitä ei sovelleta 3 momentissa mainittujen lakien mukaiseen toimintaan ja kyseiset lait ovat erityislakeja suhteessa pelastustoimilakiin. Pykälän 3 momentin kirjoittamistapaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että pelastuslain lisäksi tulisi sovellettavaksi kaikki ne muut lait, joissa on säädetty pelastustoimen tehtävistä. Säännöksen kirjoitustapa vastaisi näin todellista lakien soveltamiskäytäntöä.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaisesti valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muun muassa väestönsuojelua; päätös maakunnassa asuvien henkilöiden siirtämisestä maakunnan ulkopuolelle sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan kuitenkin tehdä vain maakuntahallituksen suostumuksella. Voimassa olevan pelastustoimilain väestönsuojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös Ahvenanmaalla. Muilta osin Ahvenanmaalla on pelastustoimessa oma maakunnallinen lainsäädäntö. Pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Laki ei siten velvoita Ahvenanmaan maakuntaa tuottamaan pelastustoimen palveluja (väestönsuojelunkaan osalta) kuntien yhteistoimintana. Pelastuslain väestönsuojelua koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin pelastustoimilakia vastaavalla tavalla edelleen Ahvenanmaan maakunnassa. Ahvenanmaalla väestönsuojeluun kuuluvista tehtävistä vastaisivat mannermaalla vastuullisen alueen pelastustoimen sijasta entiseen tapaan kunnat.

2 luku. **Vastuu pelastustoimen hoitamisesta**

2 §. *Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävät.* Sisäasiainministeriön ja lääninhallitusten tehtävät säilytetään pääosin nykyisellään.

Valtioneuvosto on 27.12.2001 kumonnut 13.12.1995 periaatepäätöksenä annetun ohjeen ministeriöiden toimialamuutosten ja toimialasäännösten valmistelusta. Ohjeella pyrittiin käytäntöön, jossa toimivaltaista ministeriötä ei olisi määrätty lain tasolla. Edus-

kunta on edellyttänyt ohjeen tarkistamista. Pelastustoimilaissa toimivaltainen ministeriö ilmaistaan käsitteellä ”pelastustoimesta vastaava ministeriö”. Lakiehdotuksessa toimivaltainen ministeriö on määrätty yksilöidysti (sisäasiainministeriö).

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettyväksi pelastustoimen neuvottelukunnasta, jonka tehtävänä olisi toimia sisäasiainministeriön apuna pelastustoimen suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa. Palo- ja pelastustoimesta annetun lain mukaan ministeriön apuna oli palo- ja pelastustointa koskevissa asioissa palo- ja pelastustoimen neuvottelukunta. Pelastustoimilaissa ei ole säännöksiä neuvottelukunnasta. Sisäasiainministeriön ja sen keskeisten yhteistyötahojen edustajista koostuva neuvottelukunta edistäisi pelastustoimen kokonaisvaltaista kehittämistä.

Pelastustoimilain nojalla asetuksella voi säätää valtion pelastusviranomaisen tehtävistä. Koska valtion pelastusviranomaisia ovat nykyään sisäasiainministeriö ja lääninhallitukset, norminantovaltuus on koskenut käytännössä näiden tehtäviä. Valtion pelastusviranomaisen toimivaltuuksia nykyään käyttävät virkamiehet on määritelty asianomaisten virastojen työjärjestyksissä. Lakiehdotuksen mukaan uudessa järjestelmässä valtion pelastusviranomaisia olisivat 4 §:ssä ehdotetun mukaisesti tehtävään määrätty sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen virkamiehet. Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävistä on kuitenkin edelleen tarpeen säätää valtioneuvoston asetuksella ja sen johdosta pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asiaa koskeva norminantovaltuus. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan säädettäväksi tarvittaessa pelastustoimen neuvottelukunnan asettamisesta ja kokoonpanosta.

3 §. *Alueen pelastustoimen tehtävät.* Pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien on pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain 4 §:n mukaan tehtävä sopimus pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä ja siinä noudatetaan soveltuvin osin kuntalain kuntien yhteistoimintaa koskevia säännöksiä. Kuntalain 76 §:n 2 momentin mukaan kunnat voivat sopia, että tehtävä annetaan toisen kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta taikka tehtävän

hoitaa kuntayhtymä. Ehdotetussa pykälässä ja myöhemmissä ehdotetun lain säännöksissä käsitteellä ”alueen pelastustoimi” tarkoitetaan oikeushenkilönä sitä kuntaa tai kuntayhtymää, jolle pelastustoimen palvelujen tuottaminen on annettu pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla.

Alueen pelastustoimelle pykälässä säädetyt tehtävät vastaisivat pääsääntöisesti nykyisin yksittäisille kunnille säädetyt tehtävät. Yksittäisten kuntien vastuulle kuuluisi lakiehdotuksen mukaan edelleen sammutusveden järjestäminen pelastustoimelle (47 §), yleisten väestönsuojien rakentaminen (63 §) ja johtokeskusten ylläpitäminen kunnan poikkeusolojen toimintoja varten (64 §). Kunnan tai jonkun muun tahon vastuulle nimenomaisesti säädetyt tehtäväkokonaisuuksia lukuunottamatta alueen pelastustoimi vastaisi nykyistä kuntien pelastustoimen tehtävistä. Alueen pelastustoimen vastuulle kuuluisi tämän mukaisesti myös päävastuu väestönsuojelutehtävistä ja niihin varautumisesta. Sen lisäksi kunnan eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset olisivat pelastusviranomaisten ohella velvollisia edelleen osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään (6 §:n 1 momentti). Valmiuslain 40 §:n 1 momentin mukaan kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muihin toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Tämän mukaisesti yksittäiset kunnat huolehtisivat jatkossakin pelastustoimeen läheisesti liittyvistä tehtävistä kunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa niiden vastuulla olevilla eri hallinnonaloilla. Useat valtion viranomaiset antavat hallinnonaloiltaan ohjeita poikkeusoloihin varautumisesta ja järjestelyjen yhteensovittamisesta. Alueen pelastustoimen tulee lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan yhteensovittaa eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa pelastustoitessa. Tähän tehtävään sisältyy myös väestönsuojelutehtävien yhteensovittamisvelvoite.

Alueen pelastustoimi ja sen pelastuslaitos

toimisi ehdotetun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti asiantuntijana pelastustointa koskevissa asioissa. Tässä roolissa se antaisi muun muassa eri viranomaisille asiantuntija-apua.

Pelastustoimen alaan kuuluva valistus ja neuvonta liittyy paitsi onnettomuuksien ehkäisyyn myös niihin taitoihin joita tarvitaan, jotta voidaan toimia oikein onnettomuuden jo tapahduttua.

4 §. *Pelastusviranomaiset.* Nykyisen pelastustoimilain 2 §:n mukaan valtion pelastusviranomaisia ovat pelastustoimesta vastaava ministeriö ja lääninhallitukset. Valtion pelastusviranomaisten toimivaltuuksia käyttävät virkamiehet määrittää sisäasiainministeriön ja lääninhallitusten työjärjestyksissä. Kunnan pelastusviranomaisia ovat palopäällikkö ja kunnan näihin tehtäviin määräämät pelastustoimen viranhaltijat sekä asianomainen monijäseninen toimielin.

Säännösehdotuksen mukaan valtion pelastusviranomaisia olisivat sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävään määräämät virkamiehet. Koska valtion pelastusviranomaisen toimivaltuuksia käyttävät tosiasiallisesti aina tehtävään määrätty virkamiehet, on perusteltua määrittellä pelastusviranomaiset virkamiehiksi virastojen sijaan.

Alueen pelastusviranomaiset määriteltäisiin samojen periaatteiden mukaan kuin nykyiset kunnan pelastusviranomaiset. Alueen pelastustoimen ylimmän viranhaltijan lisäksi alueen pelastusviranomaisia olisivat erikseen määrätty muut pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin. Asianomaisella toimielimellä tarkoitetaan alueen pelastustoimen tehtäviä pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain mukaisesti hoitavan kunnan tai kuntayhtymän toimielintä, jolle pelastusviranomaisen tehtävät on asianmukaisessa järjestyksessä annettu. Kuntalain 17 §:n (kunnan toimielimet) mukaan kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat. Kuntalain 81 §:n (kuntayhtymän toimielimet) mukaan kuntayhtymän päätösvaltaa käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa, tai päätösvaltaa käyttää perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin.

5 §. *Palokunnat.* Pelastustoimilain mukaan kunnalla tulee olla palokunta, joka voi olla kunnan oma palokunta taikka vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta tai tehdaspalokunta, joka on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen.

Jokaisella pelastustoimen alueella tulisi olla pää- ja tarvittaessa myös sivutoimisesta henkilöstöstä koostuva pelastuslaitos. Nykyisten säännösten mukaan kunnan palokuntana on voinut toimia myös vapaaehtoiseen henkilöstöön perustuva sopimuspalokunta. Pelastustoimen järjestelmään voisi jatkossakin kuulua sopimuspalokuntia. Sopimuspalokunta käsite vastaisi voimassaolevaa määrittelyä. Sopimuspalokunnilla tarkoitetaan ehdotuksessa yhdistyksen muotoon perustettuja vapaaehtoisia palokuntia ja yrityksen tai laitoksen omaa tarvetta varten perustettuja palokuntia, joiden kanssa alueen pelastustoimi on tehnyt sopimuksen tiettyjen alueen pelastustoimen tehtävien hoitamisesta.

6 §. *Muiden viranomaisten tehtävät.* Säännöshehdotus vastaa pääosin pelastustoimilain 6 §:ää pelastustoimeen osallistuvista viranomaisista ja muista tahoista. Pykälän 1 momentissa on luettelo tahoista, jotka olisivat suoraan lain nojalla ja omalla kustannuksellaan velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin niiden tehtävistä asianomaisen toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään. Pelastustoimilaissa olevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että osallistumisvelvollisuudesta voitaisiin säätää paitsi kunkin toimialan omissa säädöksissä niin myös muussa lainsäädännössä. Muun muassa valmiuslaissa on erinäisiä säännöksiä pelastustoimen tehtäviä hoitavien viranomaisten velvollisuuksista ja tehtävistä sekä johto- ja alitussuhteista väestönsuojelussa samoin kuin väestönsuojelun toteuttamisesta.

Pykälän 1 momentin luetteloa tarkennettaisiin ja laajennettaisiin eräiltä osin. Pelastustoimilakiin sisältyvät käsitteet ”sosiaali- ja terveysviranomaiset”, ”ympäristöviranomaiset”, ”maa- ja metsätaloudesta vastaavat viranomaiset ja laitokset sekä liikelaitokset”, ”henkilö-, tavara- ja tietoliikenteestä vastaavat viranomaiset” ja ”säteilyturvallisuudesta ja sääpalvelusta vastaavat virastot ja laitokset” ehdotetaan korvattaviksi yksilöidyillä

luetteloilla osallistumisvelvollisista virastoista, laitoksista ja muista tahoista. Kansanterveyslaitos, Lääkelaitos, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ja Työterveyslaitos huolehtivat muun muassa eräistä tartuntatautien ehkäisyyn, lääkehoitoon, kemikaalien aiheuttamien haittojen torjuntaan sekä terveydenhuoltohenkilöstöön ja oikeuslääkintään liittyvistä tehtävistä, joilla on merkitystä pelastustoiminnan ja väestönsuojelun järjestämisessä. Metsäpalojen asiantuntijoista ehdotuksessa yksilöity Metsähallitus on valtion liikelaitos. Ilmailulaitos, Ilmatieteen laitos, Merenkulkulaitos, Ratahallintokeskus, Viesintävirasto ja Säteilyturvakeskus ovat valtion virastoja tai niiden toimintaan sisältyy asianomaiset viranomaistehtävät. Säännökseen on sisällytetty myös lääninhallitus, jolla on tehtäviä usealla eri hallinnonalalla sekä kunnat, joilla on tehtäviä muun muassa poikkeusoloihin varautumisessa ja poikkeusolojen toiminnassa eri hallinnonaloilla.

Nykyisin pelastustoimilaissa oleva säännös kunnanjohtajan velvollisuudesta väestönsuojelun tehtävien yhteensovittamisessa poistetaan, koska kunnanjohtajalla on asemansa perusteella ja valmiuslainsäädännön nojalla vastaisuudessaakin vastuu kunnan poikkeusolojen toimintojen yhteensovittamisesta ja johtamisesta.

7 §. *Vapaaehtoistoiminta.* Pelastusviranomaiset voisivat nykyiseen tapaan antaa koulutus-, neuvonta- ja valistustehtäviä pelastustoimen alalla toimiville järjestöille. Lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitetun sopimuspalokuntajärjestelmän lisäksi pelastustoimen tehtävissä voitaisiin niin ikään nykyiseen tapaan käyttää apuna vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita. Tällaisia pelastustoimen tehtävissä käytettäviä vapaaehtoisia organisaatioita olisivat muun muassa pelastuslain mukaisessa pelastustoiminnassa käytettävät meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköt. Ehdotuksen mukaan vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimeen säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §. *Omatoiminen varautuminen.* Varautumisvelvollisuus koskisi nykyisestä poiketen säännöksessä yksilöityjen tahojen koko toimintaa. Esimerkiksi yrityksen tarjotessa palveluitaan yritystoimintaan käytetyn raken-

nuksen ulkopuolella, tulisi vaaratilanteet ja omatoiminen pelastustoiminta ottaa toiminnassa ja sen suunnittelussa huomioon (mm. toimintaan osallisten valistaminen ja informointi mahdollisista vaaroista, toiminnan suunnittelu vaaratilanteet minimoiden sekä pelastamiseen tarvittavien mahdollisten varusteiden varaaminen toimintapaikalle). Säännöksessä painotettaisiin lisäksi velvollisuutta ehkäistä onnettomuuksien vaaratilanteiden syntymistä.

9 §. *Suunnittelovelvoite*. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi nykyisestäään asettamalla momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja yhteisöille velvoite antaa pelastusviranomaisille selvityksiä pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroistaan.

Pykälän 2 momentin mukaan pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuus suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavien laitosten osalta olisi yksittäisten kuntien sijasta alueen pelastustoimella. Momentissa painotettaisiin lisäksi riittävää yhteistyötä oman ja naapurialueiden viranomaisten kanssa. Nykyiseen tapaan säännös sisältäisi velvoitteen kuulla suunnitelmaa laadittaessa vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä ja huolehtia suunnitelmasta tiedottamisesta. Kuulemisvelvoite edellyttäisi myös naapurialueiden väestön kuulemista jos vaaratilanne ulottuu useammalle alueelle.

Terminologiaa tarkistettaisiin 3 momentissa kutsumalla pelastustoimilaisilla tarkoitettua ”suunnitelmaa” uudessa laissa ”turvallisuus-suunnitelmaksi”. Uusi termi vastaisi pelastustoimiasetuksessa omaksuttua termiä. Turvallisuussuunnitelman sisällöstä voisi tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin norminantovaltuus vastaa pelastustoimilain 88 §:ssä säädettyä norminantovaltuutta. Sisäasiainministeriön asetuksella voitaisiin antaa ydinlaitosten ja vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä annetun asetuksen mukaisten suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavien laitosten ulkoisten pelastussuunnitelmien suunnittelovelvoitetta täsmentäviä säännöksiä. Nykyisen norminantovaltuuden nojalla on annettu sisäasiainministeriön asetus säteilyvaaratilanteiden varalle laadittavista pelastustoimen suunnitelmista ja säteilyvaarasta tiedottamisesta (774/2001) sekä sisäasiainministeriön

määräys varautumisesta kemikaalionnettomuuksiin (SM-1999-0025/Tu-33).

3 luku. Pelastustoimen alueiden yhteistoiminta

10 §. *Avunanto*. Pelastustoimilain mukaan kunnan tulee tarvittaessa antaa apua toiselle kunnalle pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa. Säännösehdotuksen mukaan pelastuslaisissa vastaavanlainen velvoite olisi alueen pelastustoimella.

11 §. *Hälytysohje*. Hälytysohjeen laatimisvelvollisuus säädettäisiin kuntien sijasta alueen pelastustoimelle. Alueen raja ei estäisi hälyttämästä lähintä tarkoituksenmukaista yksikköä.

4 luku. Pelastustoimen palvelutaso

12 §. *Palvelutaso*. Säännösehdotuksen mukaan palvelutason tulisi vastata pelastustoimen alueen onnettomuusuhkia. Palvelutasopäätöstä koskeva säännös eriyttäisiin omaksi pykäläksi (13 §).

13 §. *Palvelutasopäätös*. Pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisältövaatimusta tarkistettaisiin vaatimalla lisäksi suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Säännöksessä vaadittaisiin myös määräaikaista uusimista samoin kuin uusimista uhka-arvion muuttamisen johdosta. Palvelutasosta päätäisi alueen pelastustoimi. Alueen pelastustoimen tulisi kuulla kuntia ennen palvelutasosta päättämistä.

Palvelutasopäätöksen tulisi kattaa lakiehdotuksen 3 §:n mukaiset alueen pelastustoimen tehtävät. Yksittäisten kuntien vastuulle kuuluisi lakiehdotuksen mukaan edelleen yleisten väestönsuojien rakentaminen (63§) ja kunnan johtokeskuksen ylläpitäminen (64§) eivätkä nämä asiakokonaisuudet siten sisältyisi pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Lakiehdotuksen 47 §:n mukaisesti jokainen kunta huolehtisi sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin. Palvelutasopäätökseen olisi perusteltua liittää tiedot sammutusvesijärjestelyistä.

Koska palvelutason valvonta kuuluu lääninhallitukselle, esitetään 3 momentissa säädettäväksi velvoite suunnitelman toimittami-

sesta lääninhallitukselle, joka voisi tarvittaessa palauttaa palvelutasopäätöksen täydennettäväksi. Pyyntö palvelutasopäätöksen täydentämisestä olisi ensisijainen toimenpide verrattuna esityksen 14 §:n 2 momentin mukaiseen uhkasakkoon ja teettämismenettelyyn.

Säännösehdotuksen 4 momentin mukaan sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin tarvittaessa uudessa järjestelmässä palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

14 §. *Palvelutason valvonta.* Lääninhallituksen toimivalta valvoa pelastustoimen palvelutason säästöjen ja määräysten mukaisuutta säilytettäisiin alueellisessa järjestelmässä. Pelastustoimen palvelutason epäkohtien korjaamiseksi lääninhallituksella olisi myös käytettävissä pakkokeinoja.

5 luku. **Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset**

15 §. *Valtion vastuu koulutuksesta.* Säännös on ennallaan lukuun ottamatta pykälän 2 momenttiin otettavaksi ehdotettua uutta säännöstä opiskelijan oikeusturvasta, kurinpidosta ja muutoksenhausta sekä opetus-suunnitelmista valtuutetussa oppilaitoksessa. Niistä olisi voimassa soveltuvin osin mitä asiassa säädetään laissa Pelastusopistosta (1165/1994) ja sen nojalla annetussa asetuksessa Pelastusopistosta (1237/1994). Valtuutetun oppilaitoksen opiskelijavalinnan ja opintasuorituksen oikaisuvaatimuksesta tulisi säätää kuitenkin erikseen valtioneuvoston asetuksella, koska Pelastusopiston osalta mainituissa asioissa toimivaltainen taho on Pelastusopiston tutkintolautakunta.

16 §. *Muiden vastuu koulutuksesta.* Säännösehdotuksen mukaan alueen pelastustoimen tulisi huolehtia sopimuspalokuntien ja sivutoimisen henkilöstön koulutuksesta, ohjata yritysten ja laitosten omatoimiseen varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä järjestää koulutusta asuintalojen ja laitosten suojeluhenkilöstölle ja sen perustamisvastuulla oleville väestönsuojeluorganisaatioille kun tehtävä nyt kuuluu kunnalle. Säännöstä esitetään samalla täydennettäväksi siten, että kunkin viranomaisen, viraston ja laitoksen velvollisuutena olisi osaltaan huolehtia väestönsuojelutehtävissä tarvittavien henkilöiden

kouluttamisesta ja niiden varaamisesta.

17 §. *Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset.* Pelastustoimilain mukaan pelastustoimen päätoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella ja muulta kuin päätoimiselta henkilöstöltä vaadittavasta koulutuksesta määrää tarvittaessa sisäasiainministeriö. Pelastustoimiasetuksen mukaan pelastustoimintaan osallistuvalla kunnan päätoimiselta pelastustoimen henkilöstöltä ja päätoimiselta palotarkastajalta vaaditaan pelastusoppilaitoksessa suoritettu virkaa tai tehtävää vastaava tutkinto. Asetuksen mukaan yksinomaan palonehkäisytehtävissä toimivalta päätoimiselta palotarkastajalta voidaan vaihtoehtoisesti vaatia soveltuva ammattikorkeakoulututkinto tai teknillisessä oppilaitoksessa suoritettu tutkinto ja riittävä perehtyneisyys pelastustoimen tehtäviin. Lisäksi pelastustoimiasetuksessa säädetään kunnallisten hätäkeskusten henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.

Erityisten kelpoisuusehtojen asettaminen pelastustoimen henkilöstölle on edelleen perusteltua, koska henkilöstö työskentelee tehtävissä, joissa työntekijöiden oma, autettavien ja yhteiskunnan turvallisuus edellyttää määrätyn tasoista ammattitaitoa.

Kelpoisuusvaatimusten sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi lakitasolla. Säännösehdotuksen 1 momentti sisältää perusluonnepäätöksen pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön eri virkaryhmiltä edellytettävästä kelpoisuudesta. Yksinomaan palonehkäisytehtävissä toimivan palotarkastajan kelpoisuudesta ei enää säädettäisi erikseen. Palotarkastajan tehtäväkohtaisen kelpoisuuden määrittäisi näin ollen virkavalintaan liittyen työnantajana toimiva alueen pelastustoimi. Jos palotarkastuksia suorittava päätoiminen virkamies osallistuu pelastustoimintaan, hänen kelpoisuutensa määräytyy tältä osin 1 momentin mukaan.

Säännösehdotuksen 2 momentin mukaisesti myös pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella ja vapaaehtoisella henkilöstöllä tulisi olla riittävä koulutus. Pelastusopistolle ministeriön asetuksen tasolla nykyisin annettu tehtävä vahvistaa sopimuspalokuntalaisten koulutusvaatimuksiin liittyvät opetussuunnitelmat ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa.

Säännösehdotuksen 3 momentin mukaisesti 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista päätoimisen henkilöstön tutkinnoista sekä sivutoimisen ja vapaaehtoisen henkilöstön koulutusjärjestelmästä voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa myös yksilöidä ne oppilaitokset, joissa suoritettut tutkinnot tuottavat 1 momentissa tarkoitettua kelpoisuuden. Pelastusopiston lisäksi pelastusalan ammatillista koulutusta on annettu sen edeltäjinä toimivissa oppilaitoksissa sekä Helsingin kaupungin ylläpitämässä oppilaitoksessa.

18 §. *Erivapaudet.* Pelastustoimilain mukaan sisäasiainministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden asetuksella säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista kunnan pelastustoimen virkaan tai tehtävään, jos kunnan pelastustoimen asianmukainen järjestäminen tätä välttämättä vaatii. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erivapausmenettelyä alueen pelastustoimen virkaan tai tehtävään.

6 luku. **Onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen**

19 §. *Onnettomuuksien ehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sisältö.* Pykälään on otettu uusi säännös, jossa määritellään onnettomuuksien ehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sisältö. Määrittely vastaa nykyistä käytäntöä.

20 §. *Pelastusviranomaisen tehtävät onnettomuuksien ehkäisyssä.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään tarkemmin pelastusviranomaisen hoitamasta yleisen onnettomuuksien ehkäisyn sisällöstä sekä valistuksen ja neuvonnan tavoitteista. Nykyisin säännökset ovat pelastustoimiasetuksessa. Asian laadun ja selvyyden vuoksi laki olisi oikeampi säädöstaso. Onnettomuuksien ehkäisyssä tulee tulipalojen lisäksi ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojelemiseksi ottaa huomioon räjähdysonnettomuudet, öljy- ja kemikaalivahingot, patomurtumat, sortumat, kaasun tai nestevuodot, tulvat ja muut luonnononnettomuudet, säteilyvaaratilanteet, henkilöturvallisuus suurissa yleisötilaisuuksissa ja muutkin onnettomuudet siltä osin kuin ne liittyvät pelastusviranomaisen tehtäviin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan pelastusviranomaisen tulisi toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden edistämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisen sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa. Säännöksen tavoitteena on yhteistyön edistäminen ja turvaaminen uudessa alueellisessa pelastustoimen järjestelmässä ja samalla tehostaa yleisesti onnettomuuksien ehkäisemiseksi tehtävää työtä. Yhteistyöhön kunnan viranomaisen ja alueen pelastustoimen kanssa on luotava uusia järjestelyjä, jotta taataan toimiva yhteistyö alueen kaikkien kuntien eri viranomaisen kanssa. Yhteistyön tulisi olla nykykäytäntöjä laajempaa ja järjestelmällisempää. Esimerkiksi rakennusten turvallisuuden ja turvallisen käytön osalta välttämättömiä yhteistyötahoja ovat kuntien rakennusvalvontaviranomaiset, mutta myös kuntien terveys- ja sosiaaliviranomaiset, valtion viranomaisista esimerkiksi poliisi ja turvatekniikan keskus.

Erityinen yhteistyöalue on rakennuslupamenettely, jossa pelastusviranomaiset ovat nykyään kunnissa asiantuntijaviranomaisina. Useissa kunnissa myös rakennusvalvontatehtäviä on annettu kunnan sisäisin järjestelyin pelastusviranomaisen hoidettaviksi. Pelastusviranomaisen on tärkeää olla uudessakin järjestelmässä mukana rakentamisen lupa- ja suunnitteluvaiheessa lausunnonantajana ja asiantuntijana. Esimerkiksi uudisrakentamisen lupa-asioissa pelastusviranomaisen kannalta tärkeitä asioita ovat palon leviämisen estäminen, paloturvallisuuslaitteistot ja pelastustiet sekä palokunnan operatiiviset toimintaedellytykset kyseisessä kohteessa. Ympäristöministeriön kanssa on neuvoteltu rakennusvalvonta- ja pelastusviranomaisen yhteistyöstä uusissa olosuhteissa. Tällä hetkellä yhteistyöstä määrätään kuntien johtosäännöissä. Tarkoituksena on huolehtia, että rakennuslupa-asioissa säilyy tarpeellinen yhteistyö alueen pelastustoimen ja kuntien välillä. Tarvittaessa asiasta voidaan säätää maankäyttö- ja rakennuslaissa tai sen nojalla.

21 §. *Rakennusten yleinen paloturvallisuus.* Pelastustoimilain mukaan rakennus, rakennelma ja sen ympäristö on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on

vähäinen ja että pelastustoiminta on onnettomuuden sattuessa mahdollista. Vuoden 2000 alussa voimaan tulleessa maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään rakentamiseen, suunnitteluun ja kunnossapitoon liittyvistä yleisistä turvallisuusvaatimuksista aiempaa yksityiskohtaisemmin. Pelastuslakiin ehdotetaan otettavaksi pelastustoimilaissa säädettyä vastaava säännös. Lisäksi ehdotetaan informatiivisuuden lisäämiseksi viitattavan uuteen maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Säännöksen 2 momenttiin on otettu pelastustoimiasetuksessa säädettyä vastaava säännös. Pykälässä säädettäväksi ehdotettu muodostaa asiayhteydeltään sellaisen kokonaisuuden, että siitä on perusteltua säätää samassa säännöksessä ja lain tasolla. Paloturvallisuudesta rakennuksessa ja sen ympäristössä huolehtiminen edellyttää myös toimenpiteitä tahallisesti sytytettyjen palojen estämiseksi. Näiden estämisessä tärkeitä keinoja ovat erityisesti järjestyksen ja siisteyden ylläpitäminen ja helposti syttyvien tavaroiden asianmukaisesta säilyttämisestä huolehtiminen. Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tulipalon syyttymisen tai leviämisen vaaraa aiheuttavaa tavaraa saa säilyttää vain siihen tarkoitetuissa paikoissa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi räjähdysvaarallisten aineiden säilyttämistä tarkoitukseen suunnitelluissa lukittavissa kaapeissa tai vastaavissa paikoissa sekä roskien ja muiden jätteiden säilyttämistä vain tarkoitukseen varatuissa paikoissa. Jäteastioiden, tavaravarastojen ja vastaavien sijoittamisessa on otettava huomioon paitsi tulipalon syyttymisen estäminen niin myös sen leviämisen rajoittaminen. Rakenteellisin ja muin keinoin on huolehdittava, ettei esimerkiksi jätekatoksen palo pääse leviämään viereisessä olevaan rakennukseen. Helposti syttyvien materiaalien ja muiden tavaroiden säilyttämistä koskevan toisen momentin ottaminen asetuksesta lakiin korostaa asian merkitystä ja tärkeyttä.

22 §. *Rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuus.* Säännösehdotuksen 1 momenttia on täsmennetty voimassa olevasta sääntelystä siten, että rakennuksen omistaja ja haltija olisivat rakennuksen yleisten tilojen lisäksi velvollisia huolehtimaan momentissa tarkoitettujen kaluston, laitteiden, varusteiden ja muiden

järjestelyiden toimintakunnosta, huollosta, tarkastuksesta ja muista vastaavista toimenpiteistä myös silloin kun nämä turvallisuusjärjestelyt palvelevat muutoin koko rakennusta. Tällaisia koko rakennusta palvelevia järjestelyjä ovat esimerkiksi paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot. Säännösehdotuksen 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi pelastustoimilaissa olevaa norminantovaltuutta vastaava säännös, jossa kuitenkin norminantovaltuus on yksilöity nykyistä tarkemmin. Nykyisin norminantovaltuudesta on säädetty osittain pelastustoimilain 23 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja osittain pelastustoimilain 88 §:ssä.

Yleinen kunnossapitovelvoite koskisi edelleen kaikkia rakennusten paloturvallisuuslaitteita. Paloturvallisuuslaitteiden samoin kuin väestönsuojien varusteiden ja laitteiden toimintakunnossa pitäminen edellyttää yleensä säännöllistä huoltoa ja tarkastusta. Tarvittavat huolto- ja tarkastustoimenpiteet riippuvat laitteesta ja ne kerrotaan yleensä laitteen valmistajan laatimassa käyttö- ja huolto-ohjeessa. Näitä ohjeita on myös esimerkiksi standardeissa. Joidenkin tärkeiden laitteiden huollosta ja tarkastamisesta säädettäisiin lisäksi nykyiseen tapaan tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Laitteiden huollosta ja tarkastuksesta annettavat tarkemmat säännökset koskisivat 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen laitteiden huolto- ja tarkastusvälejä sekä rakennuksen omistajalta ja haltijalta edellytettävien muiden säännöllisesti tehtävien huolto- ja kunnostustoimenpiteiden sisältöä. Tällaisia säännöksiä on voimassa käsisammuttimista, palovaroittimista, automaattisista paloilmoittimista sekä automaattisista sammutuslaitteistoista. Muita laitteita, joiden kunnossapidosta säädettäisiin sisäasiainministeriön asetuksella, olisivat savunpoistolaitteet sekä poistumisreitien opasteet ja valaistus. Huolto- ja tarkastustyön sisällöstä ja näiden töiden tekijöiltä vaadittavasta ammattitaidosta ja pätevyydestä säädetään pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetussa laissa.

Myös nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteistojen huollosta ja puhdistamisesta annettaisiin nykyiseen tapaan yleinen velvoite laissa ja tarkemmat säännökset sisä-

asiainministeriön asetuksella. Tarkemmat säännökset koskisivat sitä, kuinka usein nuohous tai huolto ja puhdistus on tehtävä ja mitä toimenpiteitä nuohous- ja puhdistustyöhön sisältyy.

23 §. *Huolellisuusvaatimus.* Säännös vastaa pääosin nykyistä sääntelyä. Säännöksessä on kuitenkin korostettu tulipalon ja muun onnettomuuden ehkäisemisen lisäksi myös henkilöturvallisuuden varmistamista. Tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa lisäävät korjaus- ja muut työt on järjestettävä niin, että palon- tai onnettomuuden vaara on mahdollisimman vähäinen ja että henkilöturvallisuudesta on huolehdittu ja muihinkin tarvittaviin varotoimiin on ryhdytty. Erityisesti tulitöissä on noudatettava suurta huolellisuutta. Tulitöistä aiheutuvien henkilö- ja omaisuusvahinkojen torjumisesta on standardi SFS 5900:2001 (Tulitöiden paloturvallisuus asennus-, huolto- ja korjaustöissä) ja siinä on annettu ohjeita tulitöitä tekeville ja valvoville henkilöille.

24 §. *Avotulen teko.* Pykälän 1-3 momentit ovat asiasisällöltään ennallaan. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi alueen pelastusviranomaisen oikeudesta kieltää avotulen teko tai muu tulipalon vaaraa aiheuttava toiminta, milloin tulipalon vaara olisi ilmeinen. Tämän mukaisesti olisi esimerkiksi mahdollista kieltää roskien polttaminen kuivana aikana. Päätös koskisi rajattua aluetta ja olisi määräaikainen. Kuntien järjestyssäännöissä voidaan nykyään antaa muun muassa avotulen tekoa koskevia kieltoja (esimerkiksi roskien polttamiskiellot taajamissa). Eduskunnan käsiteltävänä olevan järjestyslain (HE 20-2002 vp) voimaantulon myötä mahdollisuus antaa kuntien järjestyssääntöjä poistuisi. Ehdotettu säännös mahdollistaisi näin jatkossakin puuttumisen ilmeisiin tulipalon vaaraa aiheuttaviin tilanteisiin. Säännös täydentäisi 1 momentin mukaista metsäpalojen ehkäisemiseksi annettua säännöstä.

25 §. *Kulotuksesta ilmoittaminen.*

26 §. *Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus.*

27 §. *Metsäpalojen tähytys ja metsäpalovaroitus.*

28 §. *Jokaisen toimintavertaisuus.*

Pykälissä ei ole tarvetta muutoksiin.

29 §. *Palovaroittimet.* Pelastustoimilaissa

on velvoite varustaa asunnot sekä majoitus- ja hoitolaitostilat riittävällä määrällä palovaroittimia tai suojaustasoltaan vastaavia laitteita. Säännösehdoituksen mukaan laitteiden tulisi mahdollisimman aikaisin havaita alkava tulipalo ja hälyttää asunnossa olevat. Ilmaisut ”palovaroittimien riittävä määrä” ja ”palovaroitinta vastaava laite” korvattaisiin määrittämällä palovaroittimen tarkoitus. Tulipalon havaitseminen ja paikallaolijoiden hälyttäminen voidaan toteuttaa tilasta riippuen erilaisilla teknisillä ratkaisuilla. Palon mahdollisimman aikainen havaitseminen edellyttää yleensä savu- ja palokaasuihin reagoivien ilmaisimien käyttöä sen sijaan, että käytettäisiin ainoastaan lämmön nousuun reagoivia ilmaisimia. Paikallaolijoiden hälyttäminen puolestaan edellyttää, että laitteen antama hälytys kuuluu asunnossa niihin tiloihin, joissa normaalisti oleskellaan. Erityisryhmien osalta tulee palovaroittimen antaa hälytys tarvittaessa muutenkin kuin äänimerkillä. Majoitus- ja hoitolaitostiloissa on hälytys toteutettava niin, että vaarassa olevat kuulevat hälytyksen. Hoitolaitostiloissa voi joissakin tapauksissa olla kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, että hälytys ohjataan henkilökunnalle. Säännösmuutos aiheuttaa käytännössä suojauksen uudelleen arvioinnin erityisesti niissä hoitolaitoksissa ja majoitustiloissa, joissa on pelkät palovaroittimet tai lämpöilmaisimin varustetut paloilmotimet.

Pykälää ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi siten, että palovaroittimen hankintavertaisuus kohdistetaan nimenomaan huoneiston haltijalle.

Sisäasiainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä laitteiden riittävästä määrästä, asianmukaisesta sijoittamisesta sekä niiden toiminnasta (esimerkiksi erityyppisten tilojen vaatimista laiteratkaisuista).

30 §. *Erityiset turvallisuusvaatimukset.* Pelastustoimilain 31 §:ssä (erityiset turvallisuusvaatimukset) säädetään nykyään palovaroittimista (1 momentti), sisäasiainministeriön ja kunnan pelastusviranomaisen oikeudesta määrätä tavanomaista vaarallisempien kohteiden turvallisuusjärjestelyistä (2 momentti) sekä todetaan, että vaarallisista aiheutuvan suuronnettomuuden ehkäisemiseksi ja sen seurausten rajoittamiseksi

vaadittavista järjestelyistä säädetään asetuksella (3 momentti). Asetuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annettua (kauppa- ja teollisuusministeriön esittelmää) asetusta (59/1999). Pelastustoimilain 31 §:n 3 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan sisäasiainministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä järjestelyjen toteuttamisesta.

Lakiehdotuksen mukaan palovaroittimista säädettäisiin erillisessä pykälässä. Sisäasiainministeriölle ei ehdoteta enää säädettäväksi asetuksenantovaltuutta tavanomaista vaarallisempien kohteiden turvallisuusjärjestelyistä. Sen sijaan alueen pelastusviranomaiselle ehdotetaan nykyistä vastaavaa oikeutta määrätä yksittäistapauksissa säännöksessä tarkoitettujen kohteiden turvallisuusjärjestelyistä.

Koska lakiehdotuksen 9 § sisältää asetuksessa 59/1999 tarkoitettuja suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavia laitoksia koskevan pelastussuunnitelman laatimisveloitteen ja siihen liittyvän asetuksenantovaltuuden, ei näistä ole enää tarpeen säätää päällekkäisesti erityisiä turvallisuusvaatimuksia koskevassa pykälässä. Euroopan unionin neuvosto on antanut vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvarojen torjuntaa koskevat veloitteet direktiivillään 96/82/EY ja ne on saatettu Suomessa voimaan pelastustoimen osalta pelastustoimilain 31 ja 88 §:n nojalla annetulla sisäasiainministeriön määräyksellä (sisäasiainministeriön määräys varautumisesta kemikaalionnettomuuksiin, SM-1999-00636/Tu-311). Vastaavat veloitteet saatettaisiin jatkossa voimaan lakiehdotuksen 9 §:n nojalla.

31 §. *Pelastustoimen laitteiden sijoittamisen rakennukseen.* Rakennuksen omistaja on voimassa olevan pelastustoimilain mukaan velvollinen sallimaan, että kunnan pelastusviranomaiset asettavat rakennukseen pelastustoimen tarvitsemia laitteita, jos niistä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Lakiehdotuksen mukaan oikeus pelastustoimen laitteiden sijoittamiseen olisi alueen pelastusviranomaisella. Lisäksi ehdotetaan, että myös erilaisiin rakennelmiin kuten radiomastoihin tai vastaaviin voitaisiin sijoittaa mainittuja laitteita. Tällaisia olisivat muun muassa väestönhälyt-

timet ja niiden ohjausjärjestelmät. Pelastustoimen laitteiden sijoittamisessa noudatettaisiin maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) annettuja säännöksiä yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta. Jollei laitteen sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää mainitun lain 161 §:n mukaisesti kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Sijoittamisesta päätettäessä on lain mukaan kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle aiheudu tarpeetonta haittaa. Kiinteistön omistajalla olisi oikeus saada pelastustoimen laitteiden sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta korvaus. Jollei korvauksesta sovita asiainomaisten kesken, asia ratkaistaisiin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyn mukaisesti lunastuslain mukaisessa järjestyksessä. Maankäyttö- ja rakennuslain 162 §:ssä säädetään laitteiden muuttamisesta ja poistamisesta ja 163 §:ssä vähäisten laitteiden sijoittamisesta.

32 §. *Rakennusten uloskäytävät.* Vastaavat säännökset rakennusten uloskäytävien pitämisestä esteettöminä sekä kiello tavaroiden säilyttämisestä käytävillä sisältyvät nykyisin pelastustoimiasetukseen. Näitä velvoitteita osin tarkennettaisiin ja täydennettäisiin ja näin korostettaisiin poistumisturvallisuuden tärkeyttä. Yleisvaatimus uloskäytävien ja kulkureittien merkitsemisestä ja valaisemisesta esimerkiksi majoitus- ja kokoontumistiloissa sisältyy rakentamismääräyskokoelman paloturvallisuusmääräyksiin. Myös työturvallisuuslainsäädännössä on tästä säännöksiä. Pykälässä säädettäväksi esitetty täydentäisi muussa lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

Jos uloskäytävät ja kulkureitit niille eivät muuten ole selvästi havaittavissa, olisi ne merkittävä selkein opastein. Esimerkiksi kerrostalossa ei uloskäytävien merkitsemistä opasteilla yleensä tarvita. Opasteiden ulkonäöstä säädetään valtioneuvoston päätöksessä työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden käytöstä (976/1994). Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin, mitkä tilat on varustettava opasteilla ja täydentävällä valaistuksella.

Pykälän velvoitteiden noudattamisen tehostamiseksi ehdotetaan niiden laiminlyömiseen tai muuhun veloitteen vastaiseen toimintaan

liitettäväksi 83 §:ssä esitetyin tavoin rangais-
tusuhka.

33 §. *Kiinteistöjen pelastustiet.* Velvoitteet merkitä pelastustiet sekä pitää ne esteettöminä sisältyvät nykyisin pelastustoimiasetukseen. Näiden velvoitteiden merkitystä korostettaisiin siirtämällä ne lakiin. Jotta pelastustiet merkittäisiin yhdenmukaisella tavalla, säädettäisiin siitä tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Nykyisin merkin ulkonäöstä on sisäasiainministeriön suositus.

Pykälän velvoitteiden noudattamisen tehostamiseksi ehdotetaan niiden laiminlyömiseen tai muuhun velvoitteen vastaiseen toimintaan liitettäväksi 83 §:ssä esitetyin tavoin rangais-
tusuhka.

7 luku. **Palotarkastus**

34 §. *Palotarkastuksen sisältö.* Pykälään ei ehdoteta muutoksia, mutta säännökseen lisättäisiin pelastustoimilain 88§:ssä säädetty palotarkastuksen sisältöä koskeva norminantovaltuus.

35 §. *Tarkastuskohteet.* Asuinrakennuksessa ja niihin henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta rinnastettavissa kohteissa toimitettavan palotarkastuksen väleistä säädettäisiin palvelutasopäätöksen yhteydessä, koska palotarkastukset ovat osa pelastustoimen palvelutasoa.

Säännöstä puolustusvoimien kohteiden palotarkastuksesta tarkennettaisiin nykyisestä. Puolustusvoimille ehdotetaan säädettäväksi nimenomainen vastuu salaisten kohteidensa palotarkastuksista ja tarkastustoiminnasta säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin puolustusministeriön asetuksella. Samalla ehdotetaan jäljempänä 37 §:ssä ehdotetulla tavalla puolustusvoimille lisättäväksi velvoite antaa alueen pelastusviranomaiselle ja hätäkeskuskelle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

36 §. *Palotarkastuksen toimittaminen.* Palotarkastuksen toimittaisi uuden järjestelmän mukaisesti alueen pelastusviranomainen.

Pelastustoimilain 35 §:n 2 momentin mukaan tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa ja määräyksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt. Velvoi-

tetta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että tarkastuksen yhteydessä tulisi esittää yleisesti säädöksissä vaaditut suunnitelmat. Pykälän 2 momentissa tarkoitettuja suunnitelmia ja asiakirjoja ovat esimerkiksi 8 §:n mukaisesta omatoimisesta varautumisesta laadittu 9 §:n mukainen turvallisuussuunnitelma sekä todistukset paloilmointimien tai automaattisten sammutuslaitteistojen määräaikaistarkastuksista.

Hallituksen esitys hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 72-2002 vp) on annettu eduskunnalle. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hallinnon toimintaa sääntelevä yleislaki, hallintolaki. Laki korvaisi hallintomenettelylain, asiakirjain lähettämistä annetun lain ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain. Laissa säädettäisiin muun muassa katselmuksesta ja tarkastuksesta; katselmuksen toimittamisesta ja tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä otettaisiin hallintolakiin nimenomaiset säännökset. Oikeusministeriön valmistelemat säädökset on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.2004. Viranomaisten toimivaltaan kuuluvien tarkastusten suorittaminen jää nykyään hallintomenettelylain soveltamisalan ulkopuolelle (tarkastustoimintaa on kuitenkin käytännössä pidetty hallintomenettelylaissa tarkoitettuna hallintoasian käsittelynä jos tarkastus liittyy välittömästi hallintopäätöksen tekemiseen). Ehdotetun hallintolain 39 §:n mukaan ”Viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Edellä tarkoitettulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.” Pelastuslain 36

§:n 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi hallintolakiehdotusta pääpiirteissään vastaava säännös palotarkastuspöytäkirjasta. Muun säädetyn ohella pöytäkirja olisi tavanomaiseen hallintotapaan päivättävä ja allekirjoitettava. Hallintolakiesityksen 5 §:n mukaan ”jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.” Palotarkastustoiminnan sääntely on tarkoituksenmukaista jatkossakin sisällyttää pelastustoimen erityislainsäädäntöön.

37 §. *Oikeus saada tietoja rakennuksista.* Säännösehdotuksen mukaan alueen pelastusviranomaisella olisi vastaava oikeus kuin nykyisin kunnan pelastusviranomaisella saada tietoja rakennuksista. Tietojen saaminen ei koskisi puolustusvoimien salaisia kohteita, joiden palotarkastuksesta puolustusvoimat on ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimien tulisi kuitenkin lakiehdotuksen mukaan antaa alueen pelastusviranomaiselle ja hätäkeskukselle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot näistäkin kohteista.

38 §. *Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen.* Jos palotarkastuksessa havaitaan puutteita, on ne pelastustoimilain mukaan määrättävä korjattaviksi. Jos puutteita ei voi heti korjata, annetaan korjaamiselle määräaika. Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän onnettomuusvaaran, on kunnan pelastusviranomaisella voimassa olevien säännösten mukaan oikeus heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

Pelastustoimilaissa säädettyjä toimivaltuuksia täydennettäisiin siten, että muutenkin kuin palotarkastuksessa havaitut puutteet voitaisiin määrätä korjattaviksi. Pelastusviranomaiset kohtaavat palotarkastusten lisäksi muussa työssään erilaisia turvallisuuteen liittyviä puutteita ja toimivallan sitominen ainoastaan palotarkastustoiminnan yhteyteen rajoittaa perusteettomasti pelastusviranomaisien mahdollisuuksia vaikuttaa nopeasti selviin turvallisuuspuutteisiin. Välitöntä onnettomuusvaaraa aiheuttavissa tilanteissa ehdotetaan myös valtion pelastusviranomaisille annettavaksi oikeus tarvittaessa heti keskeyt-

tää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä.

8 luku. Nuohous

39 §. *Nuohouksen järjestäminen.* Järjestelmän muuttamisen johdosta alueen pelastustoimi päättäisi kunnan sijasta nuohouspalvelujen järjestämisestä. Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksessä ehdotetun mukaan kumottavan pelastustoimilain 38 §:n nojalla kuntien solmimat nuohouspalvelujen järjestämistä koskevat sopimukset siirtyisivät alueen pelastustoimen vastattaviksi, jollei nuohooja vaadi sopimuksen irtisanomista.

40 §. *Nuohoojan kelpoisuus.* Nuohoojan kelpoisuudesta säädetään laissa, koska säännös koskee myös elinkeinon harjoittamista. Säännös on asiasisällöltään ennallaan. Kunnan palveluksessa olevat nuohoojat olisivat jatkossa alueen palveluksessa olevia nuohoojia ja kelpoisuusvaatimus koskisi siten muun muassa alueen palveluksessa olevaa nuohoojaa. Kelpoisuusehtoihin liittyvistä siirtymäjärjestelyistä säädetäisiin pelastuslain voimaantulosäännöksessä.

Suomalaisen nuohoojan ammattitutkinnon suorittamista ei voi vaatia sellaiselta henkilöltä, joka on suorittanut nuohoojan tutkinnon tai saanut nuohoojan pätevyuden EU/ETA -valtiossa. Euroopan yhteisön lainsäädäntö edellyttää, että tutkinto tai ammatti-pätevyys tunnustetaan yhteisön lainsäädännön mukaisesti. Nuohoojan ammattipätevyys kuuluu Euroopan yhteisön yleisten tutkintojen tunnustamisjärjestelmän alaan. Euroopan yhteisön yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä on Suomessa voimaanpantu lailla Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaanpanosta (1597/1992). Laki koskee kelpoisuutta virkaan tai tehtävään ja oikeutta harjoittaa ammattia ellei oikeudesta ammatin harjoittamiseen ole muussa laissa tai asetuksessa säädetty. Mainitun lain mukaan virkakelpoisuudesta päättää opetushallitus. Ammatinharjoittamista koskevan päätöksen tekee lain 11 §:n mukaan se viranomaisena, joka myöntää oikeuden kyseisen ammatin harjoittamiseen. Vaikka Suomessa nuohoojan ammattitutkinnon suorittanut ei tarvitse viranomaisen päätöstä ammatinharjoittamisoikeudesta, tarvi-

taan toimivaltainen viranomainen, joka tekee päätöksen EY-lainsäädännössä tarkoitetun tutkinnon tai ammattipätevyyden tunnustamisesta. Pykälän 2 momentin uuden säännöshdotuksen mukaan Euroopan yhteisön lainsäädännön alaan kuuluvan ammattipätevyyden tunnustamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

41 §. *Vioista ilmoittaminen.* Säännöshdotuksen mukaan nuohooja ilmoittaisi havaitsemistaan vioista alueen pelastusviranomaiselle. Voimassa olevan sääntelyn mukaan vioista ilmoitetaan kunnan pelastusviranomaiselle.

42 §. *Nuohousluettelo.* Tiedot nuohousluettelosta olisi annettava alueen pelastusviranomaiselle.

9 luku. Pelastustoiminta

43 §. *Pelastustoiminnan sisältö.* Sisältö on ennallaan.

44 §. *Pelastustoiminnan johtaminen.* Pelastustoimen alueellisesta järjestelmästä johtuen pelastuslakiin ei ole enää tarpeen ottaa säännöksiä aluepalopäällikköjärjestelmästä.

Pelastustoiminnan johtaja määräytyisi lähtökohtaisesti sen mukaan, mistä onnettomuus on saanut alkunsa.

Lääninhallitus ja sisäasiainministeriö voisivat määrätä erityisestä syystä paitsi pelastustoiminnan johtajasta niin myös hänen toimialueestaan. Määräysmahdollisuus mahdollistaa tarkoituksenmukaiset ja toimivat johdotukset esimerkiksi useammalle alueelle ulottuvassa suuronnettomuustilanteessa.

Pykälän 3 momenttiin on otettu nykyistä vastaava säännös pelastustoiminnan johtajan roolista monialaonnettomuuksien yleisjohtajana.

Pykälän 1 momentin mukaisesti pelastustoiminnan johtajana voisi toimia alueen sopimuspalokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kun pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen sekä henkilö, jonka lääninhallitus tai sisäasiainministeriö olisi pykälän 2 momentin mukaisesti erityisestä syystä määrännyt pelastustoiminnan johtajaksi. Näissä tapauksissa pelastustoiminnan johtaja voisi olla muukin henkilö kuin virkamies. Koska pelastustoiminnan johtaja käyttää tehtävässään julkista valtaa, ehdotetaan pykälän

4 momentissa rikosoikeudellisen virkavastuun ulottamista mainittuihin henkilöihin.

45 §. *Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet.*

46 §. *Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan.*

45-46 §:n säännökset ovat ennallaan.

47 §. *Sammutusvesi.* Pelastustoimilain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että palokunta saa riittävästi sammutusvettä pelastustoiminnan tarpeisiin.

Palokunnat käyttävät sammutusvetenä vesihuoltolaitosten verkostosta saatavaa vettä ja toisaalta luonnonvettä. Vuoden 2001 alusta voimaan tulleella vesihuoltolailalla (119/2001) kumottiin vesi- ja viemärlaitoksista annettu laki (982/1977). Vesihuoltolainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 85/2000 vp) yleisperustelujen mukaan Suomessa vesihuoltolaitokset toimivat joko osana kunnallishallintoa virastoorganisaatioina tai kunnan liikelaitoksina tai ne ovat yksityisoikeudellisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Lainsäädännön uudistamisen tavoitteena oli muun muassa selventää kuntien, vesihuoltolaitosten ja kiinteistöjen vastuita vesihuollon järjestämisessä ja hoitamisessa. Vesihuoltolakia sovelletaan asutuksen vesihuoltoon ja siinä vesihuollolla tarkoitetaan vedenhankintaa (veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista) talousvetenä käytettäväksi sekä viemärintiä. Vesihuoltolain mukaan kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti. Kunta laatii yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitoksen kanssa vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti kunnan asiassa antaman hyväksymispäätöksen mukaisesti. Vesihuoltoa voidaan tukea muun muassa kunnan varoista.

Säännöshdotuksen mukaan yksittäiset kunnat huolehtisivat nykyiseen tapaan sammutusveden järjestämisestä alueellaan alueen pelastustoimen tarpeisiin. Säännöksessä ei määriteltäisi sitä, millä tavoin sammutusveden toimittaminen tulee järjestää, vaan tämä jäisi asianomaisen kunnan selvittäväksi ja harkittavaksi yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen kanssa. Sammutusveden järjestämisessä voidaan käyttää hyväksi vesihuolto-

laitosten verkostoja, mutta myös muiden ratkaisujen käyttömahdollisuudet tulisi selvittää. Jos olemassa olevan vesijohdon mitoitus riittää sammutusveden toimittamiseen, kunta voi sopia asianomaisen vesihuoltolaitoksen kanssa verkoston käytöstä sammutusvesitarcoitukseen. Vesihuoltolain mukaan vesihuoltolaitos voi ottaa huolehdittavakseen sammutusveden toimittamisesta. Kyse on kuitenkin aina sopimusperusteisesta tehtävästä, joka edellyttää sopimista kunnan ja laitoksen kesken. Järjestely perustuu vesihuoltolaissa täsmennettyyn kunnan ja laitoksen väliseen vastuunjakoon vesihuollossa. Jos vesihuoltolaitos on sopimuksen perusteella ottanut huolehdittavakseen sammutusveden toimittamisesta, tästä mahdollisesti aiheutuvista seurauksista laitoksen ja asiakkaan välisessä suhteessa säädetään vesihuoltolaissa.

Pelastustoimen ja vesihuoltolaitosten yhteistyössä laatimat sammutusvesisuunnitelmat ovat viime vuosikymmeninä lisääntyneet ja vakiintuneet. Tämä käytäntö on perusteltua säilyttää jatkossakin. Erillistä suunnittelumekanismia tätä varten ei kuitenkaan ole tarpeellista luoda, koska suunnitelmat voidaan sisällyttää pelastustoimen ja vesihuollon olemassa oleviin suunnitelmiin.

Kunta voitaisiin tarvittaessa velvoittaa täyttämään sammutusveden järjestämisvelvoitteen 82 §:n mukaisin pakkokeinoin.

48 §. *Jälkiraivaus- ja vartiointi.*

49 §. *Kansainvälinen pelastustoiminta.*

48-49 §:n säännökset ovat ennallaan.

10 luku. Väestönsuojelu

50 §. *Väestönsuojeluun varautuminen.* Säännös on ennallaan.

51 §. *Valmiuden tarkastaminen.* Pelastustoimilain pelastustoimen valmius -luvussa säädetystä valmiuden tarkastamisesta ehdotetaan säädettäväksi pelastuslain väestönsuojeluluvussa, koska tarkastuksissa on kyse ensisijaisesti väestönsuojeluun liittyvistä tarkastuksista.

52 §. *Viranomaisten tiedonsaantioikeus.* Pelastustoimilain 52 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan pelastusviranomaisella sekä henkilö- ja tavara liikenteestä vastaavalla ministeriöllä on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä evakuoiteja ja muuta väestön-

suojelua varten saada maksutta tietoja ”muista liikennehallinnon tietojärjestelmistä siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan”. Lakiehdotuksessa säännöstä on tarkennettu siten, että säännöksestä käy selkeästi ilmi se, mitä rekistereitä säännös koskee ja mitä tietojärjestelmässä tarkoitettuilla viranomaisilla on rekistereistä oikeus saada.

53 §. *Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen.* Säännös on ennallaan.

54 §. *Väestönsuojelukoulutukseen kutsuminen.*

55 §. *Väestönsuojelukoulutuksesta vapauttaminen.*

56 §. *Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien terveydenhuolto.*

57 §. *Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien taloudelliset edut.*

Pykälät 54-57 ehdotetaan siirrettäväksi lakiin Pelastusopistosta annetusta asetuksesta (1237/1994), koska pykälät sisältävät säännöksiä henkilöiden oikeuksien perusteista ja niistä on säädettävä lain tasolla.

58 §. *Palvelussuhteeseen liittyvät tehtävät väestönsuojelussa.*

59 §. *Suojelukohteet.*

60 §. *Väestönsuojolan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä.*

61 §. *Väestönsuojolan rakentamisvelvollisuus muutos- tai korjaustyön yhteydessä.*

62 §. *Väestönsuojolan rakentamista koskeva poikkeus.*

63 §. *Yleiset väestönsuojat.*

58-63 §:n säännökset ovat ennallaan. Yleisten väestönsuojien rakentamisvelvollisuus säilyisi kunnilla.

64 §. *Johtokeskukset.* Pelastustoimilain mukaan kunnalla tulee olla väestönsuojelun johtokeskus. Johtokeskus ja hätäkeskukset on voimassa olevien säännösten mukaan rakennettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Lisäksi yhteistoiminta-alueen keskuskunnan väestönsuojelun johtokeskus on varustettava siten, että se voi tarvittaessa lääninhallituksen apuna johtaa yhteistoiminta-alueen kuntien väestönsuojelua (aluejohtokeskustehtävä). Pelastustoimilain voimaantulosäännöksen mukaan kuntien tuli rakentaa johtokeskukset valmiiksi 1.9.2002 mennessä.

Säännösehdotuksen mukaan alueen pelastustoimella ja kunnalla tulisi olla johtokes-

kus. Kunnille jäisi näin ollen velvoite ylläpitää johtamistiloja poikkeusolojen toimintonsa varten. Vaikka alueen pelastustoimi hoitaa poikkeusolojen pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät, yksittäisille kunnille jää kuitenkin myös poikkeusoloissa väestön hyvinvointiin ja elintärkeiden toimintojen turvaamiseen kuuluvia tehtäviä eri hallinnonaloilla. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa sosiaali- ja terveystoimen palvelujen turvaaminen, vesi- ja energiahuollon järjestelyt ja muut yhteiskunnan infrastruktuurin ylläpitämiseen liittyvät tehtävät.

65 §. *Väestönsuojien rakenteelliset vaatimukset.* Säännös on ennallaan lukuun ottamatta norminantovaltuuden tarkempaa muotoilua.

66 §. *Helpotusten myöntäminen.*

67 §. *Väestönsuojien ja väestönsuojelukaluston käyttö normaalioloissa.*

66-67 §:n säännökset ovat ennallaan.

68 §. *Väestönsuojelun suunnittelun ohjaaminen.* Pelastustoimilain 64 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimesta vastaava ministeriö voi antaa määräyksiä väestönsuojelun henkilö- ja materiaalmäärävahvuuksista sekä muista väestönsuojelujärjestelyjen perusteista. Lakiehdotuksessa säännöstä on selkeytetty ja täsmennetty korvaamalla käsite ”väestönsuojelujärjestelyjen perusteista” käsitteellä ”organisaatiosta”. Lisäksi säännöksen otsikko on muutettu vastaamaan täsmällisemmin pykälän asiasisältöä. Pykälän 2 momentti vastaa pelastustoimilaissa säädettyä.

11 luku. Pelastustoimen henkilörekisterit

Pelastustoimen henkilörekistereistä säädetään nykyään pelastustoimilain 12 luvussa. Lakiehdotuksen säännökset vastaavat tietyin täsmennyksin pelastustoimilaissa säädettyä. Lakiehdotukseen ei kuitenkaan sisälly säännöstä kuntien ylläpitämästä hälytysrekisteristä, koska hätäkeskustoiminta siirtyy kokonaisuudessaan valtion ylläpitovastuulle ja hätäkeskusten rekistereistä säädetään hätäkeskuslaissa. Hätäkeskustoiminnan valtiolle siirtymiseen saakka noudatettaisiin tämän lakiehdotuksen 91 §:n nojalla kunnallisten hätäkeskusten ja niiden rekisterien osalta nyt kumot-

tavan pelastustoimilain säännöksiä.

69 §. *Toimenpiderekisteri.* Toimenpiderekisteristä säädetään nykyään pelastustoimilain 67 §:ssä. Rekisteröitävät tiedot on yksilöity ja täsmennetty lakitasolla eikä niistä ole siten enää tarvetta säätää nykyiseen tapaan tarkemmin asetuksella. Säännökseen on lisätty tietojen poistamista koskeva itsenäinen momentti (4 momentti). Pelastustoimilaissa toimenpiderekisterin tietojen poistamista säännellään viittauksella pelastustoimilain hälytysrekisterin tietojen poistamisäännökseen. Toimenpiderekisterissä olevat tiedot voitaisiin salassapitosäännösten estämättä, tarvittaessa myös teknisen käyttöyhteyden välityksellä luovuttaa laissa nimenomaisesti yksilöidyille tahoille kuten hätäkeskuksille, pelastusviranomaisille ja turvatekniikan keskukselle (3 momentti). Pelastustoimen alaan kuuluvia valvontatehtäviä suorittava turvatekniikan keskus on lisätty uutena viranomaisena luetteloon. Tämän lisäksi toimenpiderekisteristä voitaisiin luovuttaa tietoja laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) säädetyn mukaisesti, mistä lakiin ehdotetaan otettavan nimenomainen maininta. Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (24 §) säädetään muun muassa salassa pidettävistä viranomaisten asiakirjoista. Sen mukaisesti salassa on muun ohessa pidettävä asiakirjat, jotka koskevat onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua tai onnettomuuden selvittämistä, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista, aiheuttaisi haittaa onnettomuuden selvittämiseksi taikka loukkaisi onnettomuuden uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään, jollei tiedon antaminen ole tarpeen viranomaisten tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiderekisteriä pitäisi kunnan pelastusviranomaisen sijasta jatkossa alueen pelastusviranomaisen.

70 §. *Väestönsuojelun henkilörekisteri.* Säännös vastaa pelastustoimilaissa säädettyä kuitenkin siten muutettuna, että enää ei rekisteriin olisi oikeutta ottaa tietoa henkilön työkyvystä. Työkykyä koskevan tiedon rekisteröiminen ei ole välttämätöntä, koska työkyvyttömät poistetaan rekisteristä kun tieto pysyvistä työkyvyttömyydestä saadaan.

71 §. *Väestönsuojelun kiinteistörekisteri.*

72 §. *Valvontarekisteri.*

71-72 §:n säännökset ovat sisällöltään ennallaan. Kunnan sijasta valvontarekisteriä pitäisi kuitenkin alueen pelastustoimi. Rekistereiden siirtymisestä kunnan vastuulta alueen pelastustoimen vastuulle säädettäisiin lakiehdotuksen mukaisesti voimaantulosäännöksiä.

12 luku. Pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset

73 §. *Vastuu pelastustoimen kustannuksista.* Säännös on ennallaan.

74 §. *Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen.* Pelastustoimilain pelastustoimen valmius –luvussa säädetystä valtion osallistumisesta valmiuden ylläpitämiseen ehdotetaan asiayhteydestä johtuen säädettäväksi pelastuslain pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset –luvussa. Säännös on asiasisällöltään ennallaan.

75 §. *Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen.* Säännösehdotuksen mukaan uudessa järjestelmässä avun saannista johtuva korvausvelvoite olisi alueen pelastustoimella. Muilta osin säännösehdotus vastaa pelastustoimilaissa säädettyä.

76 §. *Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset.* Pelastustoimilain mukaan jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useamman kunnan alueelle, maksaa sammutuskustannukset se kunta, jonka alueelta palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden kuntien on korvattava viimeksi mainitulle kunnalle näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteella. Säännösehdotuksen mukaan vastuu metsä- ja maastopalojen sammutuskustannuksista olisi lähtökohtaisesti alueen pelastustoimella.

77 §. *Harkinnanvaraiset avustukset.* Pelastustoimilain 74 §:n (valtionavustus kuntien väestönsuojelumenoihin) mukaan kunnalle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen rasittaviksi. Lisäksi pykälässä on viittaussäännös pelastustoimen valtionapuseränsäntöksiin.

Pelastustoimilain 75 §:ssä säädetään pelastustehtävän kustannusten korvaamisesta valtion varoista. Jos pelastustehtävä on aiheuttanut kunnalle sen taloudellinen kantokyky huomioon ottaen poikkeuksellisen suuria kustannuksia, on kunnalla oikeus saada pelastustoiminnasta aiheutuneista ylimääräisistä kustannuksista korvaus valtiolta omavastuurajan ylittäviltä osin. Omavastuuraja on yksi prosentti kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 7 §:ssä tarkoitetun kunnan laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen yhteismäärästä. Omavastuuraja määräytyy sille varainhoitovuodelle vahvistetun valtionosuuksien tasauksen ja tasauksen perusteena olevan verotulon perusteella, jona korvattavat kustannukset ovat syntyneet. Jos pelastustehtävän kustannukset ovat aiheutuneet maasto- tai metsäpalosta, joka on kokonaan tai enimmiltä osin tapahtunut valtion omistamalla maalla, kunnan omavastuuraja on aikaisemmin mainitusta poiketen puoli prosenttia kuntien valtionosuuslain 7 §:ssä tarkoitetun kunnan laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen yhteismäärästä. Edelleen säännöksessä todetaan, että jos kunnat hoitavat pelastustoimen pääosin yhteisesti, omavastuuraja määräytyy niiden yhteenlaskettujen laskennallisten verojen ja tasauksien perusteella. Omavastuun raja (1 %) vuoden 2002 tasossa on minimissään noin 24 euroa/asukas ja maksimissaan noin 44 euroa/asukas. Pelastustoimilain voimassaolokautena pelastustehtävän aiheuttamia kustannuksia on korvattu kunnille vain muutaman kerran.

Pelastustehtävästä valtion varoista maksettavien korvausten osalta ehdotetaan siirryttäväksi harkinnanvaraiseen avustusjärjestelmään. Jos pelastustehtävä aiheuttaa alueen pelastustoimelle poikkeuksellisen suuria kustannuksia voitaisiin sille myöntää harkinnanvaraista avustusta valtion talousarvion rajoissa. Harkinnanvaraisella avustuksella voitaisiin nykyistä paremmin kohdentaa avustuksia niihin tilanteisiin, joissa alueen pelastustoimi joutuisi taloudellisiin vaikeuksiin suuria kustannuksia aiheuttaneen pelastustehtävän jälkeen.

Pelastustoimen alueiden toimintamenojen arvioidaan vaihtelevan noin 4 miljoonan (Kainuun pelastustoimen alue) ja 38 miljoon-

nan (Helsingin pelastustoimen alue) euron välillä. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuina poikkeuksellisen suurina pelastustehtävän kustannuksina voitaisiin pitää esimerkiksi kustannuksia, jotka ylittävät 5 prosenttia alueen pelastustoimen toimintamenoista. Arvioidulla toimintamenojen vaihteluvälillä harkinnanvaraista avustusta voitaisiin siten myöntää alimmillaan 200 000 euroa ylittäviä pelastustehtävän kustannuksista. Pelastustoimilain mukaisessa korvausjärjestelmässä korvattavia kustannuksia ovat omavastuun ylittävät ylimääräiset kustannukset, joilla tar-

koitetaan kunnan normaalisti valmiudessa olevien voimavarojen käytöstä aiheutuvien kustannusten lisäksi aiheutuneita pelastustoiminnan kustannuksia kuten muiden kuntien avunannosta suoritettavat korvaukset, virka-avusta suoritettavat korvaukset, sammutusaineista ja mahdollisesta ilma-alusten käytöstä maksettavat korvaukset. Lähtökohtana olisi, että myös alueen pelastustoimelle avustusta myönnettäisiin ainoastaan pelastustehtävästä aiheutuviin niin sanotun normaali-valmiuden ylittäviin kustannuksiin.

Pelastustoimen alue	Arvioidut toimintamenot miljoonaa euroa	Jos korvauskynnys 5 %, miljoonaa euroa
1. Helsinki	37,7	1,89
2. Länsi-Uusimaa	19	0,95
3. Keski-Uusimaa	17,3	0,87
4. Itä-Uusimaa	5,4	0,27
5. Varsinais-Suomi	24	1,2
6. Kanta-häme	10,8	0,54
7. Päijät-Häme	11,4	0,57
8. Kymenlaakso	12,1	0,61
9. Etelä-Karjala	8,1	0,41
10. Etelä-Savo	10,3	0,52
11. Keski-Suomi	13	0,65
12. Pirkanmaa	29,1	1,46
13. Satakunta	14,1	0,71
14. Etelä-Pohjanmaa	7,7	0,39
15. Pohjanmaa	8,4	0,42
16. Keski-Pohjanmaa	6,7	0,34
17. Pohjois-Savo	14	0,7
18. Pohjois-Karjala	10,8	0,54
19. Jokilaaksot	6,4	0,32
20. Kainuu	4,4	0,22
21. Oulu-Koillismaa	12,1	0,61
22. Lappi	12,1	0,61

Taulukko, arvio poikkeuksellisen suurista kustannuksista aiheuttavan pelastustehtävän korvauskynnyksestä pelastustoimen alueittain eriteltyinä.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnalle voitaisiin edelleen myöntää avustusta väestön-

suojelutoimenpiteistä aiheutuviin erityisen rasittaviin kustannuksiin. Avustusta voisi

säännösehdotuksen mukaan saada samaan tarkoitukseen myös alueen pelastustoimi. Molemmilla tahoilla on uudessa pelastustoimen järjestelmässä vastuullaan väestönsuojelutoimenpiteitä, joista voi aiheutua kustannuksia samaan tapaan kuin pelastustoimilain mukaisessa järjestelmässä.

Valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään yleisesti tietyn toiminnan tai hankkeen tukemiseksi valtion talousarviosta valtionavustuksina myönnettävästä rahoituksesta ja sen menettelystä. Valtionavustuslaki tulisi sovellettavaksi lakiehdotuksessa tarkoitettuihin valtionavustuksiin. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan informatiivisuuden vuoksi otettavaksi viittaus valtionavustuslakiin.

78 §. *Vahingonkorvaus.* Säännös on ennallaan.

79 §. *Pelastustehtäviin määrätyn palkkio ja korvaukset.* Järjestelmän muutoksen johdosta kunnan velvoite muutettaisiin alueen velvoitteeksi.

80 §. *Pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa sattuneen tapaturman korvaaminen.* Säännöksen sisältö on pääosin ennallaan. Lakiehdotukseen ei ole otettu pelastustoimilaisissa olevaa säännöstä sairausajan palkan takaisinmaksusta työnantajalle, koska 80 §:n 1 momentin säännös riittää takaamaan sen, että niissä tapauksissa, joissa työnantaja on maksanut tapaturman johdosta sairausajan etuutena työntekijälle palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, on työnantajalla oikeus saada suoraan vakuutuslaitokselta maksamastaan määrästä takaisin, mitä vakuutuslaitoksen on työntekijälle maksettava vastaavina korvauksina samalta ajalta. Edelleen nykyisin laissa oleva maininta, jonka mukaan Valtiokonttori käsittelee ”ensimmäisenä asteena” 80 §:n mukaiset korvausasiat on jätetty lakiehdotuksesta pois, koska muutoksenhausta on säädetty tapaturmavakuutuslaissa. Järjestelmän muutoksen johdosta kunnan velvoite muutettaisiin alueen velvoitteeksi.

13 luku. **Muutoksenhaku, palkkiot ja rangaistukset**

81 §. *Muutoksenhaku.* Säännösehdotuksessa pelastustoimilain mukainen kunnan pelastusviranomaisen muutettaisiin pelastusviranomaiseksi. Muutoksenhaun kohteena olisi

yleensä alueen pelastusviranomaisen tekemä päätös, tietyissä tapauksissa myös mahdollisesti valtion pelastusviranomaisen päätös (38 §:n 2 momentti).

82 §. *Uhkasakko ja teettämisuhka.* Säännös vastaa asialliselta sisällöltään pelastustoimilaisissa säädettyä. Säännökseen on kuitenkin lisätty 47 §:n mukaiseen sammutusveden järjestämisvelvollisuuteen liittyvä uhkasakon ja teettämisuhan käytön mahdollisuus, mikäli kunta ei järjestäisi sammutusvettä säädetyllä tavalla.

83 §. *Rangaistukset.* Nykyiseen säännökseen on lisätty lakiehdotuksen 32 §:ssä (rakennusten uloskäytävät) ja 33 §:ssä (kiinteistöjen pelastustiet) säädettyjen velvoitteiden rikkomiseen liittyvä rangaistusuhka. Pelastusrikkomuksesta voitaisiin tuomita sakkoon rakennuksen omistaja ja haltija, joka ei ole huolehtinut siitä, että uloskäytävät ja kulkutiet niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä samoin kuin henkilö, joka säilyttää uloskäytävillä tai ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä tavaraa. Myös uloskäytävien ja niille johtavien kulkureittien merkitsemisestä vastuussa oleva voitaisiin tuomita merkinnän ja valaistuksen laiminlyönnistä. Pelastusrikkomuksesta voitaisiin edelleen tuomita sakkoon kiinteistön omistaja ja haltija, joka ei ole huolehtinut siitä että pelastustiet pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Niin ikään rangaistuksen voisi saada henkilö, joka on pysäköinyt pelastustielle tai asettanut sille muun esteen. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi uusi rangaistusuhka pelastustoiminnan johtajan 45 §:n 1 momentissa tarkoitettun toimivaltuutensa mukaisesti antaman määräyksen rikkomisesta. Kyse on pelastustoiminnan johtajan onnettomuustilanteessa antamien määräysten noudattamatta jättämisestä. Pelastusrikkomuksesta voitaisiin rangaista esimerkiksi henkilöä, joka ei antaisi käyttöön tilanteen niin vaatiessa pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä tai tarvikkeita. Vaatimus kaluston käyttöönotosta käynnissä olevaa pelastustoimintaa varten voidaan tehdä ainoastaan silloin kuin tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista. Pelastustoimiasetuksesta lakiehdotuksen 21 §:n 2 momentiksi siirrettäväksi esitetyn säännöksen rikkomisen ehdotetaan

myös otettavaksi rangaistussäännöksen piiriin. Pelastusrikkomuksena voitaisiin näin ollen rangaista esimerkiksi tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa aiheuttava helposti syttyvän materiaalin säilyttäminen ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai rakennuksen välittömässä läheisyydessä. Säädettyäksi ehdotetun 24 §:n 4 momentin mukaisen kiellon rikkominen esitetään otettavaksi niin ikään rangaistussäännöksen piiriin.

84 §. *Tuomitsematta jättäminen.* Säännös on ennallaan.

14 luku. Erinäiset säännökset

85 §. *Vaitiovelvollisuus.* Säännös on ennallaan.

86 §. *Velvollisuus tilastotietojen antamiseen.* Velvollisuus tilastotietojen antamiseen siirrettäisiin alueen pelastustoimelle ja säännöstä täsmennettäisiin siten, että sisäasiainministeriölle ja lääninhallituksille voitaisiin antaa tilastojen tekemistä varten myös salapidettäviä tietoja, tarvittaessa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

87 §. *Onnettomuuden selvittäminen.* Pelastustoimilain mukaan kunnan pelastusviranomaisen on arvioitava tulipalon syttymissyys. Alueen pelastusviranomaisen voisi lisäksi tarvittaessa selvittää tulipalon syyn. Muutoksen tavoitteena on tehostaa tulipalojen ennaltaehkäisyä. Arviota laajemman selvityksen avulla voidaan saada pelastustoimen käyttöön tietoja, joilla on merkitystä tulipalojen ehkäisytyössä. Selvityksen tarpeen päättää alue itse. Säännös ei muuttaisi käytäntöä, jonka mukaan poliisi tutkii palon syyn, jos on aihetta epäillä rikosta. Lisäksi yleisen turvallisuuden lisäämiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi säädetystä tutkinnasta on edelleen voimassa, mitä siitä on säädetty onnettomuuksien tutkinnasta annetussa laissa (373/1985).

88 §. *Poliisin virka-apu.* Säännös on ennallaan.

89 §. *Pelastusviranomaisen virkapuku ja henkilökortti.* Pelastustoimilain mukaan asetuksella säädetään pelastusviranomaisten virkapuvusta ja virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettusta henkilökortista. Säännösehdotuksen mukaan pelastusviranomaisen virkapuvun ja henkilökortin käyttövelvollisuus sää-

dettäisiin laissa. Virkapukua koskevasta yksityiskohdista (muun muassa virkapuvun malli ja virka-asematunnukset) säädettäisiin jatkossa ministeriön asetuksella.

90 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälään on otettu tavanomaisen säännös oikeudesta antaa tarkempia säännöksiä tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

91 §. *Voimaantulosäännös.* Säännöksen 1 momenttiin on otettu tavanomainen voimaantulosäännös.

Pelastuslailla korvattaisiin pelastustoimilaki, joka ehdotetaan tämän vuoksi kumottavaksi 2 momentissa.

Säännöksen 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eräistä lain voimaan tuloon liittyvistä järjestelyistä.

Pykälän 3 momentin 1 kohdassa säädettäisiin hätäkeskustoiminnan siirtymävaiheen järjestelyistä. Kuntien ylläpitämästä hätäkeskustoiminnasta on säädetty pelastustoimilaisissa. Hätäkeskuslaissa säädetään valtion hätäkeskustoiminnasta ja hätäkeskustoiminnan ylläpitovastuun siirtymisestä kunnilta valtiolle. Hätäkeskustoiminnan ylläpitovastuu siirtyy kunnilta valtiolle asteittain (alueittain) vuosien 2001-2005 aikana. Kunnallisten hätäkeskusten siirtymävaiheesta otettiin lakiin pelastustoimilain muuttamisesta (158/2000) siirtymäsäännös, jonka mukaan ”Hätäkeskuslain nojalla valtion ylläpitovastuulle siirtyvien hätäkeskusten osalta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa 11 §:n 1 momenttia sekä 9 lukua ja 66 §:ää, kunnes hätäkeskustoiminta hätäkeskuslain 11 §:n 2 momentin mukaisesti siirtyy valtion ylläpidettäväksi”. Edellä viitatus pelastustoimilain 11 §:n 1 momentin mukaan ”Hälytystoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hälytysalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto”, viitatussa 9 –luvussa säädettiin hätäkeskuksista ja niiden tehtävistä ja viitatussa 66 §:ssä hälytysrekisteristä. Lakiehdotuksen 3 momentin 1 kohtaan ehdotetaan nyt otettavaksi säännös, joka asiasisällöltään vastaa laissa 158/2000 säädettyjä hätäkeskustoiminnan siirtymävaiheen järjestelyjä. Siirtymäsäännös koski myös pääkaupunkiseudun kunnallista hätäkeskustoimintaa, joka hätäkeskuslain säätämisen yhteydessä jäi valtion hätäkeskusjärjestelmän ulkopuolelle ja jonka siirtymisestä valtion vastuulle annetaan tä-

män esityksen kanssa käsiteltäväksi erillinen hallituksen esitys.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi nuohoojien kelpoisuusvaatimusten siirtymäjärjestelystä. Lain 873/2000 voimaantulosäännöksen mukaan uuden säännöksen estämättä katsotaan henkilö, joka on työskennellyt nuohoojana kunnan tai nuohousyrittäjän palveluksessa ennen mainitun lain voimaantuloa (1 päivää marraskuuta 2000) yhdessä tai useammassa erässä vähintään viisi vuotta, edelleen kelpoiseksi vastaavaan tehtävään. Tästä siirtymäajasta ehdotetaan säädettäväksi lakia 873/2000 vastaavalla tavalla.

Pykälän 3 momentin 3 kohtaan on otettu säännös nuohoussopimusten siirtymisestä yksittäisten kuntien vastuulta alueen pelastustoimen vastuulle pelastustoimen järjestelmän muuttuessa.

Pykälän 3 momentin 4 kohtaan on otettu säännös pelastustoimen henkilörekisterien siirtymisestä kunnilta alueen pelastustoimelle.

Pykälän 3 momentin 5 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi palvelutasopäätösten laadittamiselle siirtymäaika, jonka aikana sovellettaisiin soveltuvin osin nykyisiä palvelutasopäätöksiä.

Pykälän 3 momentin 6 kohdan säännöksen tarkoituksena on varmistaa eri säädöksissä säädettyjen pelastustoimen vastuiden siirtäminen kunnilta ja sen viranomaisilta alueen pelastustoimelle.

Pykälän 3 momentin 7 kohdan säännöksen tarkoituksena on varmistaa riittävä siirtymäaika tarpeellisten ministeriöasetusten uusimiselle.

Säännöksen 5 momenttiin on otettu tavanomainen lain täytäntöönpanoa koskeva säännös.

1.2. Laki painelaitelain 14 §:n muuttamisesta

Painelaitelain (869/1999) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valvontaviranomaisella on tietojen luovutusta koskevien salassapitosäännösten estämättä tämän lain noudattamisen valvomiseksi oikeus saada paloviranomaisilta painelaittevahinkoja koskevia tietoja. Säännös ehdotetaan muutettavaksi viran-

omaisnimikkeen osalta alueen pelastustoimen järjestelmää vastaavaksi.

1.3. Laki viihdelaitelain 10 §:n muuttamisesta

Viihdelaitelain (164/1995) 10 §:n mukaan paloviranomaisella on oikeus tarkastaa, ettei viihdelaitte ole sijoitettu säännösten vastaisesti. Säännös ehdotetaan muutettavaksi viranomaisnimikkeen osalta alueen pelastustoimen järjestelmää vastaavaksi.

1.4. Laki taimiaineistolain 8 §:n muuttamisesta

Taimiaineistolain (1205/1994) 8 §:n mukaan paloviranomaisen tulee kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tai valtuutetun tarkastajan pyynnöstä antaa virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa. Säännös ehdotetaan muutettavaksi viranomaisnimikkeen osalta alueen pelastustoimen järjestelmää vastaavaksi.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Pelastustoimilain uusiminen pelastuslailla edellyttää pelastustoimilain nojalla annetun pelastustoimiasetuksen (857/1999) ja eräiden sisäasiainministeriön asetusten muuttamista uutta lakia ja pelastustoimen alueellista järjestelmää vastaaviksi. Lisäksi muiden pelastustoimeen liittyvien lakien perusteella annettuja asetuksia, joissa on säännöksiä kunnan ja sen viranomaisten tehtävistä pelastustoimessa, tulee muuttaa uutta järjestelmää vastaavasti.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004, jolloin toiminta pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain mukaisilla pelastustoimen alueilla alkaa.

4. Säättämisyjärjestys

Pelastustoimen alueiden muodostamisesta

annettu laki laajentaa kuntien yhteistoimintavelvoitteita pelastustoimessa. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista kuten kunnan ylimmän päätöksentekovallan käytöstä, kunnan hallinnon järjestämisen perusteista ja kunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista tulee säätää lain tasolla. Esitys ei puutu perustuslailla

suojattuun kunnalliseen itsehallintoon. Alueen pelastustoimen ja toisaalta kuntien hallinnon ja tehtävien perusteista ehdotetaan säädettäväksi lailla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Pelastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset
 1 §
Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn, jollei muussa laissa tai asetuksessa toisin säädetä;

2) pelastustoimintaan, jolla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä; ja

3) väestönsuojeluun, jolla tarkoitetaan tässä laissa ihmisten ja omaisuuden suojaamista ja 2 kohdassa mainittujen tehtävien hoitamista valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä ja puolustuslailain (1083/1991) 1 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä niihin varautumista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen muodostamaa toimialaa kutsutaan pelastustoimeksi.

Lisäksi sovelletaan mitä on säädetty aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979), maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974), meripelastuslaissa (1145/2001), merilaissa (674/1994), ilmailulaissa (281/1995) tai muussa laissa pelastustoimen tehtävistä.

Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa (1080/1991).

2 luku

Vastuu pelastustoimen hoitamisesta

2 §

Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävät

Sisäasiainministeriö johtaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä yhteensovittaa eri ministeriöiden toimintaa pelastustoimessa.

Edellä 1 momentissa säädetyistä tehtävistä läänin alueella huolehtii lääninhallitus.

Pelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten sisäasiainministeriön apuna on pelastustoimen neuvottelukunta.

Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävistä pelastustoimessa sekä pelastustoimen neuvottelukunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Alueen pelastustoimen tehtävät

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämällä alueella (*alueen pelastustoimi*), siten kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain (1214/2001) 4 §:ssä. Alueen pelastustoimen tulee:

1) ylläpitää pelastustoimen tehtäviä varten pelastustoimen järjestelmää;

2) huolehtia pelastustoimen alaan kuuluvasta valistuksesta ja neuvonnasta sekä toimia asiantuntijana pelastustointia koskevissa asioissa;

3) huolehtia pelastusviranomaisille kuuluvasta onnettomuuksien ehkäisystä ja vahin-

kojen rajoittamisesta sekä palotarkastuksista;

4) huolehtia pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä;

5) huolehtia osaltaan väestönsuojeluun kuuluvista tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta;

6) yhteensovittaa eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa pelastustoimessa; sekä

7) huolehtia osaltaan pelastustoimen henkilöstön kouluttamisesta.

Alueen pelastustoimen tehtävistä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Pelastusviranomaiset

Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävään määräämät virkamiehet.

Pelastustoimen alueen pelastusviranomaisia ovat sen ylin viranhaltija ja alueen määräämät muut pelastustoimen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

5 §

Palokunnat

Pelastustoimen alueella tulee olla pää- ja tarvittaessa myös sivutoimisesta henkilöstöstä koostuva pelastuslaitos. Lisäksi alueen pelastustoimen järjestelmään voi kuulua vapaaehtoisia palokuntia, laitospalokuntia ja tehdaspalokuntia sen mukaan kuin alueen pelastustoimi on niiden kanssa sopinut.

6 §

Muiden viranomaisten tehtävät

Pelastusviranomaisten ohella velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään ovat:

- 1) Hätäkeskuslaitos;
- 2) poliisi;

3) rajavartiolaitos;

4) puolustusvoimat;

5) sosiaali- ja terveysministeriö, Kansanterveyslaitos, Lääkelaitos, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Säteilyturvakeskus, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Työterveyslaitos;

6) ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristökeskukset;

7) maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus;

8) liikenne- ja viestintäministeriö, Ilmailulaitos, Ilmatieteen laitos, Merenkulkulaitos, Ratahallintokeskus, Viestintävirasto;

9) lääninhallitus; sekä

10) kunnan eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan omaoimaisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset antavat lisäksi pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua osallistumisesta ja virka-avusta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Vapaaehtoistoiminta

Pelastusviranomaiset voivat antaa koulutus-, neuvonta- ja valistustehtäviä pelastustoimen alalla toimiville järjestöille. Sen lisäksi, mitä edellä 5 §:ssä säädetään sopimuspalokunnista, pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimeen säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

9 §

Suunnitteluvuoro

Pelastusviranomaiset sekä muut 6 §:ssä tarkoitetut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virka-aputehtäviä, ovat velvollisia laatimaan yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset pelastustoimen suunnitelmat. Näiden viranomaisten ja yhteisöjen tulee antaa pelastusviranomaisille selvityksiä pelastustoimintaan käytävissä olevista voimavaroistaan.

Alueille, joissa on ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos tai vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annetussa asetuksessa (59/1999) määritelty suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava laitos, alueen pelastustoimen on laadittava yhteistyössä asianomaisen laitoksen kanssa pelastussuunnitelma laitoksessa sattuvan onnettomuuden varalta. Suunnitelmaa laadittaessa on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä ja huolehdittava suunnitelmasta tiedottamisesta sekä oltava riittävästi yhteistyössä oman ja naapurialueiden viranomaisten kanssa.

Valtioneuvoston asetuksessa säädettävän rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja muun yhteisön on laadittava turvallisuussuunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Turvallisuussuunnitelman sisällöstä säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja suunnitteluvuoroita täsmen-

täviä säännöksiä.

3 luku

Pelastustoimen alueiden yhteistoiminta

10 §

Avunanto

Alueen pelastustoimen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle alueelle pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa.

11 §

Hälytysohje

Alueen pelastustoimen tulee yhteistyössä naapurialueiden, muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja virka-apua antavien viranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä ja avun antamisesta.

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, minkä alueen yksiköitä ne ovat.

4 luku

Pelastustoimen palvelutaso

12 §

Palvelutaso

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määritettäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

13 §

Palvelutasopäätös

Alueen pelastustoimi päättää pelastustoimen palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, käytettävät voimavarat ja määriteltävä onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun palvelujen taso sekä suunnitelma niiden kehittämiseksi.

Päätös on laadittava olemaan voimassa määräajan.

Palvelutasopäätös on toimitettava lääninhallitukselle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, lääninhallitus voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarvittaessa palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

14 §

Palvelutason valvonta

Lääninhallituksen tehtävänä on valvoa, että pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Tässä tarkoituksessa lääninhallituksella on oikeus saada alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Jos pelastustoimen palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata lääninhallituksen asettamassa määräajassa, lääninhallitus voi 82 §:ssä säädetyllä tavalla velvoittaa saattamaan palvelut laissa vaaditulle tasolle.

5 luku

Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

15 §

Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johdosta ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin Pelastusopistosta annetussa laissa

(1165/1994) ja asetuksessa (1237/1994).

Sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Valtuutetun oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opintosuunnitelmia. Opiskelijan oikeusturvasta, kurinpidosta ja muutoksenhausta valtuutetussa oppilaitoksessa on voimassa soveltuvin osin mitä niistä säädetään laissa Pelastusopistosta (1165/1994) ja sen nojalla annetussa asetuksessa Pelastusopistosta (1237/1994) kuitenkin siten, että valtuutetun oppilaitoksen opiskelijavalintaa ja opintosuorituksen arvostelua koskevasta oikaisuvaatimuksesta säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Muiden vastuu koulutuksesta

Alueen pelastustoimen tulee huolehtia siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä ja palokunnan sivutoimisella henkilöstöllä on riittävä koulutus.

Alueen pelastustoimi ohjaa yritysten ja laitosten omatoimiseen varautumiseen valmistavaa koulutusta. Lisäksi alueen pelastustoimen tulee järjestää koulutusta asuintalojen ja laitosten suojelehenkilöstölle sekä sen perustamisvastuulla olevalle väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvalle muulle kuin 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilöstölle.

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaa poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

17 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen alueen pelastustoimintaan osallistuvalla päätoimisella miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta ja vapaaehtoiselta henkilöstöltä vaaditaan riittävä koulutus. Koulutusvaatimuksiin kuuluvien kurssien opetussuunnitelmat vah-

vistaa Pelastusopisto.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

18 §

Erivapaudet

Sisäasiainministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa tai valtioneuvoston asetuksella säädetystä kelpoisuusvaatimuksista alueen pelastustoimen virkaan tai tehtävään.

6 luku

Onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen

19 §

Onnettomuuksien ehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sisältö

Onnettomuuksien ehkäisyyn luetaan onnettomuuksien yleinen ehkäisy ja siihen liittyvä viranomaisten yhteistyö, rakennusten turvallinen käyttö, viranomaisvalvonta, valistus ja neuvonta, tulen sekä palovaarallisten aineiden ja laitteiden huolellinen käsittely.

Vahinkojen rajoittamiseen luetaan tekniset ja muut etukäteisjärjestelyt, joiden avulla tulipalo voidaan havaita sekä rajoittaa tai sammuttaa.

20 §

Pelastusviranomaisen tehtävät onnettomuuksien ehkäisyssä

Pelastusviranomaisen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja siitä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille.

Pelastusviranomaisen tehtävänä olevan valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheutta-

vat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteissa sekä tietävät, miten varautua poikkeusoloihin.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastusviranomaisen tulee toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

21 §

Rakennusten yleinen paloturvallisuus

Rakennus, rakennelma ja sen ympäristö on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on vähäinen ja että pelastustoiminta on onnettomuuden sattuessa mahdollista. Suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta on lisäksi voimassa mitä niistä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tai sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakoilla, kellareissa, rakennusten alla tai rakennuksen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

22 §

Rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuus

Rakennuksen omistajan ja haltijan yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta on huolehdittava, että:

1) viranomaisten määräämät tai säädöksissä vaaditut sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet, palonilmaisulaitteet ja hälytyslaitteet sekä muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreitien opasteet ja turvamerkinnot sekä väestönsuojien varusteet ja laitteet ovat toimintakunnossa sekä huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti;

2) tulisijat ja savuhormit on nuohottu; sekä

3) ilmanvaihtokanavat ja -laitteistot on huollettu ja puhdistettu.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen laitteiden toimintakunnossa pitämiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja menettelytavoista, laitteista, joille on tehtävä käyttöön- otto- tai määräaikaistarkastus tai jotka on huollettava määrävälein sekä huollon ja tarkastuksen ajankohdasta;

2) tulisijoista ja hormeista, jotka on nuohottava määrävälein, sekä nuohouksen ajankohdasta, nuohoustyön sisällöstä ja nuohoustyöstä annettavasta todistuksesta; sekä

3) ilmanvaihtokanavista ja -laitteista, jotka on paloturvallisuussyistä puhdistettava määrävälein sekä puhdistuksen ajankohdasta, puhdistustyön sisällöstä ja puhdistustyöstä annettavasta todistuksesta.

23 §

Huolellisuusvaatimus

Tulta ja syttyvää tai räjähtävää taikka muuta vaarallista ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen.

Ryhdyttäessä sellaiseen korjaus- tai muuhun työhön, jonka johdosta tulipalon tai muun onnettomuuden vaara tuntuvasti lisääntyy, on huolehdittava riittävästä varoimisesta.

Jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon tai muun onnettomuuden ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

24 §

Avotulen teko

Nuotia tai muuta avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Metsämaalla saadaan kuivanakin aikana suorittaa kulotus erityistä varovaisuutta noudattaen metsäammatillaisen valvonnassa.

Alueen pelastusviranomainen voi kieltää

avotulen teon tai muun tulipalon vaaraa aiheuttavan toiminnan pelastustoimen alueella tai osassa sitä määräajaksi, milloin tulipalon vaara on ilmeinen. Päätöksestä tulee tiedottaa kieltoalueella julkisesti.

25 §

Kulotuksesta ilmoittaminen

Metsämaan kulotuksesta ja muustakin kulotuksesta on ennakolta ilmoitettava hätäkeskukselle.

26 §

Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus

Turvetuotannossa tulee palovaaran vuoksi kiinnittää erityistä huomiota tulipalon ehkäisemiseen. Turvetuotanto on keskeytettävä, jos tulipalon vaara on ilmeinen tuulen tai muun syyn johdosta.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa turvetuotantoalueiden paloturvallisuusjärjestelyjä täsmentäviä säännöksiä.

27 §

Metsäpalojen tähytys ja metsäpalovaroitus

Metsäpalon vaaran ollessa ilmeinen on lääninhallituksen järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys.

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsäpalovaroitus alueelle, jossa metsäpalon vaaran arvioidaan säätilan johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että metsäpalovaroituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

28 §

Jokaisen toimintavelvollisuus

Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa olevil-

le, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimintaan.

29 §

Palovaroittimet

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan palovaroittimella tai muulla laitteella, joka mahdollisimman aikaisin havaitsee alkavan tulipalon ja hälyttää asunnossa olevat.

Majoitustiloissa ja hoitolaitoksissa 1 momenttia vastaava velvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden riittävästä määrästä, asianmukaisesta sijoittamisesta sekä niiden toiminnasta.

30 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat palo- tai henkilöturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, voi alueen pelastusviranomaisen erityisestä syystä määrätä hankittavaksi tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita sekä ryhtymään sanotussa kohteessa muihinkin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

31 §

Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen

Rakennuksen tai rakennelman omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan, että alueen pelastusviranomaiset sijoittavat niihin pelastustoimen tarvitsemia laitteita. Laitteiden sijoittamisessa sovelletaan mitä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 161-163 §:ssä on säädetty yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta.

32 §

Rakennusten uloskäytävät

Rakennuksen omistajan ja haltijan on huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä.

Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää mitään tavaraa.

Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta säädetään tarvittaessa tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella.

33 §

Kiinteistöjen pelastustiet

Kiinteistön omistajan ja haltijan on huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitettut ajotiet tai muut kulkuyhteydet (*pelastustiet*) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti.

Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään pelastustien merkitsemisestä.

7 luku

Palotarkastus

34 §

Palotarkastuksen sisältö

Palotarkastuksen tarkoituksena on ehkäistä ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle tulipaloista tai muista onnettomuuksista aiheutuva vaara.

Palotarkastuksessa on valvottava, että rakennus tai rakennelma, sen ympäristö ja muut olosuhteet tarkastuskohteessa ovat turvalliset ja että kiinteistön omistaja tai haltija on varautunut onnettomuuksien ehkäisyyn, vahinkojen torjuntaan ja väestönsuojeluun säädöksissä ja määräyksissä vaaditulla tavalla.

Palotarkastuksessa tarkastetaan myös kiinteistön väestönsuoja ja sen laitteiden toimivuus.

Palotarkastuksessa annetaan tarvittaessa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien torjuntaa koskevaa neuvontaa.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä palotarkastuksen sisällöstä.

35 §

Tarkastuskohteet

Palotarkastus on toimitettava:

1) asuinrakennuksissa ja niihin henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta rinnastettavissa kohteissa 13 §:n mukaisessa palvelutasopäätöksessä päätetyin väliajoin;

2) valtioneuvoston asetuksella säädettävissä kohteissa, joissa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran voidaan arvioida olevan tavanomaista suuremman, vuosittain ja tarvittaessa useaminkin; sekä

3) edellä 2 kohdassa tarkoitetuissa kohteissa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaisesti muuttuessa.

Tarkastuksessa annettujen määräysten noudattamista valvotaan tarvittaessa jälkitarkastuksilla.

Erityisestä syystä voidaan palotarkastus suorittaa tarvittaessa muulloinkin.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sellaisia puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden palotarkastuksesta puolustusvoimat on alueen pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista ja tarkastustoiminnasta säädetään tarvittaessa tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

36 §

Palotarkastuksen toimittaminen

Palotarkastuksen saa suorittaa alueen pelastusviranomainen.

Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä

kaikkiin tarkastettaviin tiloihin. Tarkastettavan kohteen edustajan on lisäksi esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Palotarkastuksessa on pidettävä pöytäkirjaa, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

37 §

Oikeus saada tietoja rakennuksista

Palotarkastuksia varten alueen pelastusviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisen rakennustiedostoista rakennusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja myös alueellisesti, rakennustyyppien mukaisesti tai muulla tavalla ryhmiteltyinä luetteloina.

Mitä edellä 1 momentissa on säädetty ei koske 35 §:n 4 momentissa tarkoitettua kohdetta. Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa alueen pelastusviranomaiselle ja hätäkeskuskulle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

38 §

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaitaan puutteita, on ne määrättävä korjattavaksi. Jos puutteita ei voi heti korjata, annetaan korjaamiselle määräaika.

Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän onnettomuusvaaran, on pelastusviranomaisella oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

8 luku

Nuohous

39 §

Nuohouksen järjestäminen

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Alueen pelastustoimi voi:

- 1) tuottaa nuohouspalvelut itse; tai
- 2) hankkia nuohouspalvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta; taikka
- 3) sallia alueellaan tai osassa sitä rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta yksityisen palvelujen tuottajan kanssa.

Alueen pelastustoimen järjestäessä nuohouspalvelut 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla se päättää myös nuohouksesta perittävästä maksusta.

Alueen pelastusviranomainen voi yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muukin kuin nuohooja.

40 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoojan ammatin harjoittajalta, hänen palveluksessaan olevalta itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä ja alueen pelastustoimen palveluksessa olevalta nuohoojalta vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto.

Euroopan yhteisön lainsäädännön alaan kuuluvan ammattipätevyyden tunnustamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

41 §

Vioista ilmoittaminen

Jos nuohooja havaitsee tulisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, on hänen ilmoitettava niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja alueen pelastusviranomaiselle.

42 §

Nuohousluettelo

Nuohoustoimen harjoittajan tulee pitää luettelo nuohoamistaan kohteista ja antaa luettelosta pyydettyä maksutta tietoja alueen pelastusviranomaiselle. Tietoja tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan toimenpiteen suorittamisesta.

9 luku

Pelastustoiminta

43 §

Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaan kuuluu hätäilmoitusten vastaanotto, pelastusyksiköiden ja muun avun hälyttäminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja muiden vahinkojen torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja -vartiointi sekä näihin liittyvät johtamis-, tiedotus-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

44 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen tai muu edellä 5 §:ssä tarkoitettuun palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kun pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Erityisestä syystä lääninhallituksella ja sisäasiainministeriöllä on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueesta toisin kuin edellä 1 momentissa on säädetty.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja.

Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän. Pelastustoiminnan johtaja voi myös kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastusviranomaisten lisäksi myös muut pelastustoiminnan johtajana toimivat henkilöt ovat tehtävässään virkavastuun alaisia.

45 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Palon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi pelastustoiminnan johtajalla, lääninhallituksella ja sisäasiainministeriöllä on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä evakoida ihmisiä ja omaisuutta;

2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;

3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita; sekä

4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omaisuutta, jota omaisuuden omistaja tai haltija itse tarvitsee samanaikaisesti tulipalon tai muun onnettomuuden torjumiseksi, ei saa määrätä luovutettavaksi, ellei se ole välttämätöntä ihmishengen pelastamiseksi. Käyttöön otetusta omaisuudesta alueen pelastustoimi suorittaa täyden korvauksen sekä korvaa käyttöön otetulle omaisuudelle mahdollisesti aiheutuneen vahingon.

46 §

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Jos ihmisen pelastamiseksi tai onnettomuuden torjumiseksi on välttämätöntä, on

pelastustoiminnan johtajalla oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista, määrätä onnettomuuskunnassa oleskelevia työkykyisiä henkilöitä viipymättä saapumaan palo- tai onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa. Tehtävästä on oikeus kieltäytyä vain pätevästä syystä.

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin kuin edellä 5 §:ssä tarkoitetut palokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, mikäli laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

Pelastustoimintaan määrätty ei saa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta, ennen kuin pelastustoiminnan johtaja on antanut siihen luvan.

47 §

Sammutusvesi

Kunta huolehtii alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin.

48 §

Jälkiraivaus ja -vartiointi

Tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista on kohteen omistaja tai haltija velvollinen huolehtimaan sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi palokunnan toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja.

Jos kohteen omistajaa tai haltijaa ei tavoiteta tai nämä eivät huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan tai haltijan kustannuksella.

49 §

Kansainvälinen pelastustoiminta

Sen lisäksi mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäasiainministeriö voi toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäasiainministeriö voi pyytää tarvittavaa apua ulkomailta.

10 luku

Väestönsuojelu

50 §

Väestönsuojeluun varautuminen

Normaalioloissa suoritettaviin väestönsuojeluvalmisteluihin kuuluu poikkeusoloja koskeva suunnittelu ja koulutus, suojarakenteiden rakentaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito sekä varautuminen evakuoointeihin, pelastustoimintaan, ensiapuun, väestön huoltoon sekä raivaus- ja puhdistustoimintaan.

51 §

Valmiuden tarkastaminen

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia tässä laissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja väestönsuojelun varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä tarkastettaviin tiloihin, ei kuitenkaan asuntoihin tai 35 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin paikkoihin, ja saada selvityksiä tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa vaadituista varautumista koskevista suunnitelmista ja muista järjestelyistä.

52 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä henkilöstön varaamiseksi väestönsuojelutehtäviin saada:

1) rekisterihallintolaissa (166/1996) tarkoituilta viranomaisilta tarpeelliset väestötiedot;

2) puolustusvoimilta maksutta tieto siitä, onko asevelvollinen vapautettu sodan ajaksi palveluksesta; sekä

3) muilta viranomaisilta ja yhteisöiltä maksutta tiedot niiden palveluksessa olevista henkilöistä koskien myös varattavan henkilön ikää, koulutusta, ammattia ja työkykyä sekä henkilön varaamista viranomaiselle tai yhteisölle sen oman toiminnan varmistamiseksi poikkeusoloissa.

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä väestönsuojelua varten saada viranomaisen hallussa olevasta rekisteristä tiedot rakennuksista, kiinteistöistä ja huonetiloista, niiden omistajista ja haltijoista sekä käytöstä siten yksilöityinä ja ryhmiteltyinä kuin väestönsuojelua ja sen valmistelua varten on tarpeellista.

Pelastusviranomaisella sekä liikenne- ja viestintäministeriöllä on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä evakuoointia ja muuta väestönsuojelua varten saada maksutta tietoja:

1) tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain (819/1989) 3 §:ssä tarkoitettusta ajoneuvorekisteristä koskien ajoneuvoa ja sen tyyppiä tunnistetietoineen ja tietoineen omistajasta ja haltijasta sekä näiden yhteystietoja;

2) 1 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitettusta ajokorttirekisteristä koskien ajokortin haltijoita yhteystietoineen sekä ajo-oikeutta ajokorttiluokkineen; sekä

3) 1 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna ajoneuvorekisterin tietoihin sekä viranomaisten poikkeusolojen varaustietoihin perustuvasta tiekuljetuskaluston kriisinajan tiedonhallintajärjestelmästä.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

53 §

Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen

Sisäasiainministeriö ja lääninhallitus voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

54 §

Väestönsuojelukoulutukseen kutsuminen

Sisäasiainministeriö ja lääninhallitus tai niiden toimeksiannosta Pelastusopisto kutsuvat väestönsuojelukoulutukseen määrätyt henkilöt koulutukseen kirjallisesti.

55 §

Väestönsuojelukoulutuksesta vapauttaminen

Väestönsuojelukoulutukseen määrätyn henkilön hakemuksesta voi kutsun toimittanut viranomais myöntää hänelle lykkäystä tai vapautuksen koulutukseen osallistumisesta vamman tai sairauden tai muun pätevän syyn johdosta. Koulutuksen kestäessä voi koulutuksen järjestäjä edellä mainitusta syystä vapauttaa henkilön koulutukseen osallistumisesta.

56 §

Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien terveydenhuolto

Väestönsuojelukoulutukseen määrättyllä on koulutuksen aikana oikeus saada maksutta terveyden- ja sairaanhoitoa sekä lääkkeitä, jos hän sairastuu koulutuksen kestäessä hoitoa vaativaan sairauteen. Opiskelijalla on myös oikeus maksuttomaan lääkärin suorittamaan tulotarkastukseen, jos hän koulutukseen saapuessaan ilmoittaa olevansa sairas tai terveydentilansa vuoksi muuten kykenemättömän osallistumaan koulutukseen ja koulutuksen järjestäjä ei katso voivansa vapauttaa opiskelijaa koulutuksesta.

57 §

Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien taloudelliset edut

Väestönsuojelukoulutukseen määräyksestä osallistuvat saavat oppilaitokselta ilmaisen majoituksen sekä matkakustannusten korvausta valtion virkamiesten matkakustannusten korvaamista koskevien virkaehtosopimusmääräysten mukaisesti.

Muille kuin julkisyhteisöjen palveluksessa oleville koulutettaville voidaan tarvittaessa maksaa valtion virkaehtosopimuksen mukaisen päivärahan sijasta koulutusajalta reservin kertausharjoituksiin kutsutun asevelvollisen reserviläispalkkaa vastaavaa korvausta ja päivärahaa.

58 §

Palvelussuhteeseen liittyvät tehtävät väestönsuojelussa

Valtion, kunnan, kuntayhtymän tai muun julkisen yhteisön, viraston tai laitoksen tai valtion liikelaitoksen vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat siinä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimus-suhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

59 §

Suojelukohteet

Väestönsuojelun valmistelua ja toimeenpanoa varten sisäasiainministeriö voi määrätä asutus-, teollisuus-, liikenne- tai muun niihin verrattavan keskuksen suojelukohteeksi.

60 §

Väestönsuojajan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai

sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilapäistä enintään viisi vuotta käytössä olevaa rakennusta.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jonka kerrosala on vähintään 600 m² ja jossa asutaan tai työskennellään pysyvästi.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden valmistumisesta on kulunut yli viisi vuotta rakennusluvan hakemiseen mennessä.

Kahta tai useampaa rakennusta varten voi rakennusluvan myöntävä viranomainen sallia rakennettavaksi yhteisen väestönsuojan, ehdolla, että väestönsuoja rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen valmistumisesta.

61 §

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus muutos- tai korjaustyön yhteydessä

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jossa ei ole väestönsuojaa, suoritetaan uudestaan rakentamiseen verrattava rakennuslupaa edellyttävä vähintään 1 000 m² koskeva muutos- tai korjaustyö, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on työn yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jonka kerrosala on vähintään 1 000 m² ja jossa ei asuta tai työskennellä pysyvästi, suoritetaan rakennus- tai toimenpidelupaa edellyttävä käyttötarkoituksen muutos, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on muutostyön yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

62 §

Väestönsuojan rakentamista koskeva poikkeus

Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotannon rakenteellista suojaamista.

Maatilatalouden tuotantorakennuksia ei oteta lukuun määrättäessä tässä laissa tarkoitettua väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta.

63 §

Yleiset väestönsuojat

Jos suojelukohteessa asuvien tai oleskelevien sekä ulkona liikkuvien suojaamisen ei voida katsoa sen mukaan, mitä tässä luvussa säädetään, tulevan riittävästi turvatuksi eikä sitä muutoinkaan voida turvata, on kunnan rakennettava heitä varten tarpeelliset väestönsuojat.

64 §

Johtokeskukset

Alueen pelastustoimella ja kunnalla tulee olla johtokeskus, jossa toiminta poikkeusoloissa on mahdollista.

65 §

Väestönsuojien rakenteelliset vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville turva mahdollisilta asevaikutuksilta. Tarkemmat vaatimukset väestönsuojan koosta ja rakenteesta annetaan valtioneuvoston asetuksella ja teknisistä yksityiskohdista sisäasiainministeriön asetuksella.

66 §

Helpotusten myöntäminen

Lääninhallitus voi erityisen painavasta syystä yksittäistapauksissa myöntää vapau-

tuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta.

Rakennusluvan myöntävä viranomais voi myöntää poikkeuksen väestönsuojalle valtioneuvoston tai sisäasiainministeriön asetuksessa asetetuista vaatimuksista, milloin siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

67 §

Väestönsuojien ja väestönsuojelukaluston käyttö normaalioloissa

Väestönsuojia sekä väestönsuojeluvälineitä ja -laitteita saadaan käyttää muuhun toimintaan, jos ne ovat viivytyksettä väestönsuojelun tarkoituksiin käytettävissä.

68 §

Väestönsuojelun suunnittelun ohjaaminen

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää väestönsuojelun henkilöstö- ja materiaalmäärävahvuuksista sekä organisaatiosta.

Sisäasiainministeriö voi lisäksi antaa yleisiä ohjeita viranomaisille ja yksityisille väestönsuojelun valmistelusta ja suorittamisesta sekä niissä tarvittavasta yhteistoiminnasta. Vastaava oikeus on lääninhallituksella läänin alueella.

11 luku

Pelastustoimen henkilörekisterit

69 §

Toimenpiderekisteri

Alueen pelastusviranomais saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallettaa hätäkeskuslain (157/2000) 7 §:ssä tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle hätäkeskuslain 9 §:n nojalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi alueen pelastusviranomaisen toimenpiderekisteriin saadaan tallentaa tiedot, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteen kohdetta;
- 2) onnettomuustyyppiä;
- 3) onnettomuuden teknisiä yksityiskohtia ja onnettomuuden etenemistä;
- 4) toimenpiteessä käytettyjä pelastus- ja torjuntamenetelmiä;
- 5) toimenpiteessä käytettyjä henkilöstövoimavaroja;
- 6) toimenpiteessä käytettyjä ajoneuvoja ja muuta kalustoa;
- 7) pelastustoiminnan tuloksellisuutta;
- 8) onnettomuuden aiheuttamia vahinkoja; sekä
- 9) onnettomuuden syitä.

Rekisterissä olevat tiedot saadaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä pelastustoimintaa tai valvontaa varten hätäkeskukselle, pelastusviranomaiselle ja turvatekniikan keskukselle sekä onnettomuustutkintaa tai tieteilistä tutkimusta varten muillekin viranomaisille tai tutkimuslaitoksille tarvittaessa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Toimenpiderekisteristä saadaan muodostaa tilastoja, joista henkilöiden yksilöinti ei ole mahdollista. Muutoin tietojen luovuttamisesta on voimassa mitä siitä säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Henkilötieto tulee poistaa toimenpiderekisteristä, kun sen säilyttämistä edellä mainituksa tarkoituksessa ei enää voida pitää perusteltuna, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon vastaanottamisesta. Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu arkaluonteinen tieto tulee kuitenkin poistaa viimeistään kahden vuoden kuluttua.

70 §

Väestönsuojelun henkilörekisteri

Väestönsuojelutehtävistä tai niihin varautumisesta vastaava viranomais, laitos tai yhteisö saa muodostaa väestönsuojeluyksikön ylläpitämistä varten henkilörekisterin yksikköön kuuluvista tai siihen varatuista henkilöistä. Rekisteriin saadaan merkitä ni-

men lisäksi henkilön syntymäaika, siviilisääty, ammatti, koulutus, osoite ja muut yhteystiedot sekä ajokorttia ajokorttiluokkineen ja alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

Väestönsuojelun henkilörekisterissä olevat tiedot on tarkistettava vähintään viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tarkistuksesta tai poistettava.

71 §

Väestönsuojelun kiinteistörekisteri

Väestönsuojelua ja sen valmistelua varten saa toiminnasta vastaava viranomainen muodostaa rekisterin väestönsuojista sekä niistä kiinteistöistä, rakennuksista ja huonetiloista, joita voidaan käyttää evakuoitujen ja siirretyn omaisuuden sijoittamiseen. Rekisteriin saadaan merkitä tiedot tilojen omistus- ja hallintasuhteista sekä kunnosta ja nykyisestä käytöstä asukasmäärineen. Vastaavasti saadaan rekisteriin ottaa tiedot rakennuksista, jotka soveltuvat poikkeusoloissa tuotantolaitosten, viranomaisten ja laitosten väliaikaisiksi toimipaikoiksi, johtokeskuksiksi ja yksiköiden sijoittamispaikoiksi.

Rekistereiden muodostamisessa saadaan käyttää kiinteistöjen, rakennusten ja huoneilojen rekisteröinnistä vastaavan viranomaisen luovuttamaa tiedostoa. Rekisterin tiedot on tarkistettava viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tarkistuksesta tai poistettava.

72 §

Valvontarekisteri

Palotarkastusten toimittamista sekä rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuuden valvontaa varten saa alueen pelastusviranomainen ylläpitää henkilörekisteriä, johon merkitään tiedot valvontakohteista sekä niiden omistajista tai haltijoista. Rekisterin muodostamisessa saadaan käyttää 37 ja 42 §:n ja 52 §:n 2 momentin nojalla valvontaa varten saatuja tietoja.

Valvontarekisterissä olevat tiedot on tarkistettava ja tarpeettomat tiedot poistettava palotarkastuksen yhteydessä määrävälein, kui-

tenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua edellisen merkinnän tekemisestä.

12 luku

Pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset

73 §

Vastuu pelastustoimen kustannuksista

Pelastustoimen kustannuksista vastaa, jollei tässä laissa toisin säädetä, se jonka velvollisuutena toimenpiteen tai tehtävän suorittaminen taikka siitä huolehtiminen on.

74 §

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen hankkimalla sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

75 §

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Pelastustoimen alueen toiselle alueelle antamasta kalusto-, miehistö- ja muusta avusta on apua saanut alue velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Edellä 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

76 §

Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useammalle kuin yhdelle pelastustoimen alueelle, maksaa sammutuskustannukset se alue,

jolta palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovi. Muiden alueiden on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

77 §

Harkinnanvaraiset avustukset

Jos pelastustehtävä on aiheuttanut alueen pelastustoimelle poikkeuksellisen suuria kustannuksia voidaan sille myöntää harkinnanvaraista avustusta valtion talousarvion rajoissa.

Kunnalle ja alueen pelastustoimelle voidaan myöntää valtion talousarviossa pääteyissä rajoissa harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen rasittaviksi.

Tässä laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

78 §

Vahingonkorvaus

Vahingon korvaamisesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

79 §

Pelastustehtäviin määrätyn palkkio ja korvaukset

Pelastustehtäviin 46 §:n mukaan määrätylle henkilölle alueen pelastustoimi maksaa kohtuullisen palkkion.

Turmeltuneista tai hävinneistä vaatteista, varusteista ja työvälineistä suorittaa alueen pelastustoimi korvauksen pelastustoimintaan osallistuneelle henkilölle edellyttäen, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle. Korvausta on haettava alueen pelastustoimelta kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

80 §

Pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa sattuneen tapaturman korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan niille, jotka:

1) on 46 §:n perusteella määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;

2) on 53 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen;

3) kuuluvat alueen pelastustoimen sopimuspalokuntaan mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 1 §:n mukaan; tai

4) kuuluvat teollisuus- tai laitospalokuntaan, joka ei ole alueen sopimuspalokunta ja tapaturma on sattunut palokunnan osallistuksessa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle alueen sopimuspalokuntaan kuuluvalla suoritetaan korvaus valtion varoista myös tapaturmasta, joka on sattunut palokunnan koulutuksessa, kiinteistön ja kaluston hoidossa tai sairaankuljetuksessa.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori.

13 luku

**Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangais-
tukset**

81 §

Muutoksenhaku

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä valitetaan myös pelastusviranomaisen tämän lain 30 §:n, 38 §:n, 45 §:n 2 momentin sekä 80 §:n nojalla

tekemästä päätöksestä sekä pelastustoiminnan johtajan 48 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä.

Hallintopäätöstä on noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Rakennusluvan myöntävän viranomaisen tämän lain nojalla tekemistä päätöksistä haetaan muutosta siten kuin maankäyttö ja -rakennuslaissa (132/1999) säädetään.

82 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Jos joku ryhtyy toimiin tämän lain 9, 14, 22, 29, 30, 38, 42, 47, 60, 63 tai 64 §:n säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin näihin perustuvan velvollisuutensa, voi pelastusviranomaisen päätöksellään velvoittaa niskoittelijan määrääjässä oikaisemaan sen, mitä on tehty tai lyöty laimin. Viranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Tähän lakiin perustuvassa uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja keskeyttämisuhkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

83 §

Rangaistukset

Joka

1) laiminlyö 21 §:n 2 momentissa, 22 §:n 1 momentissa, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33 tai 38 §:ssä, 45 §:n 1 momentissa tai 46 §:n 1 momentissa taikka mainittujen säännösten perusteella annetussa määräyksessä tarkoitettua velvoitteen taikka muutoin toimii mainituissa lainkohdissa tai niiden perusteella annetuissa määräyksissä asetettua velvoitteen vastaisesti tai

2) rikkoo 24 §:ssä tai 46 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, pelastusrikkomuksesta sakkoon.

Joka laiminlyö 53 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomitta-

va, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, väestönsuojelurikkomuksesta sakkoon.

84 §

Tuomitsematta jättäminen

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

14 luku

Erinäiset säännökset

85 §

Vaitiolovelvollisuus

Pelastustoimen palveluksessa oleva tai pelastustoimintaan osallistuva henkilö ei saa pelastustoimeen kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävässään tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty tai lain nojalla määrätty salassapitovelvollisuus taikka joka koskee yksityistä liike- tai ammattisalaisuutta, taloudellista asemaa, henkilökohtaisia olosuhteita tai terveydentilaa.

Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla. Vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemasta sellaista tietoa, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi.

Rangaistus tässä pykälässä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

86 §

Velvollisuus tilastotietojen antamiseen

Alueen pelastusviranomaisen tulee toimittaa pelastustoimen suoritteista, voimavarois-

ta, järjestelyistä ja muusta varautumisesta sekä toimenpiderekisteristä sisäasiainministeriölle ja lääninhallitukselle tietoja, jotka ovat tarpeen tilastojen tekemistä varten. Tiedot voidaan tarvittaessa luovuttaa teknisen käytöyhteyden avulla ja ne voivat sisältää myös salassapidettäviä tietoja.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä tilastotietojen antamisesta.

87 §

Onnettomuuden selvittäminen

Alueen pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa myös selvitettävä tulipalon syy. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, on pelastusviranomaisen ilmoitettava asiasta poliisille.

Sisäasiainministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnettomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkimus.

Tutkimuksen suorittajalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen, saada tutkinnassa tarvittavia asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja tietoja pelastusviranomaisilta sekä ottaa näytteitä onnettomuuskohteesta. Vastaava oikeus on alueen pelastusviranomaisella, joka selvittää tulipalon syytä.

88 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 36 ja 51 §:n mukaisten tarkastusten toteuttamiseksi ja 38 §:n 2 momentissa tarkoitettun onnettomuusvaaran estämiseksi.

89 §

Pelastusviranomaisen virkapuku ja henkilökortti

Pelastusviranomaisen on käytettävä virka-tehtävissään virkapukua, jollei virkatehtävän laatu tai luonne muuta edellytä.

Pelastusviranomaisella on oltava virkateh-

tävissään mukana virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettu henkilökortti.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarkemmin pelastusviranomaisen virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista samoin kuin virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettua pelastusviranomaisen henkilökortista.

90 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säädöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

91 §

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tällä lailla kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1999 annettu pelastustoimilaki (561/1999) myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tämän lain voimaan tullessa noudatetaan lisäksi seuraavaa:

1) hätäkeskustoiminnan valtiolle siirtymiseen saakka on kuntien ylläpidettävä hätäkeskusta kumotun pelastustoimilain (561/1999) 11 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla hälytysalueilla. Kuntien ylläpitämien hätäkeskusten sekä niiden henkilöstön kelpoisuusvaatimusten ja kelpoisuusvaatimuksiin liittyvien erivapauksien osalta on voimassa valtiolle siirtymiseen saakka mitä niistä on pelastustoimilaissa tai sen nojalla säädetty;

2) tämän lain 40 §:n säännösten estämättä katsotaan henkilö, joka on työskennellyt nuohoojana kunnan tai nuohousyrittäjän palveluksessa ennen 1 päivää marraskuuta 2000 yhdessä tai useammassa erässä vähintään viisi vuotta, edelleen kelpoiseksi vastaavaan tehtävään;

3) kumotun pelastustoimilain 38 §:n nojalla kunnan solmima nuohouspalvelujen järjestämisestä koskeva sopimus siirtyy alueen pelastustoimen vastattavaksi, jollei nuohooja vaadi sitä irtisanottavaksi ennen tämän lain voimaantuloa;

4) kumotun pelastustoimilain 12 luvussa tarkoitetuissa kunnan pitämässä pelastustoimen henkilökistereissä olevat tiedot siirretään asianomaisen alueen pelastustoimen henkilökistereihin;

5) edellä 13 §:ssä tarkoitettujen palvelutasopäätösten tulee olla valmiina viimeistään vuoden kuluttua tämän lain voimaan tulosta;

6) mitä muissa laeissa ja valtioneuvoston tai ministeriön asetuksissa on säädetty kunnan palokunnasta, kunnallisesta palokunnasta, kunnan palopäälliköstä sekä kunnan palotai pelastusviranomaisesta, sovelletaan niiden

sijasta tämän lain säännöksiä alueellisesta pelastustoimesta ja sen vastaavista toimielimistä ja viranhaltijoista;

7) kumotun pelastustoimilain nojalla annetut sisäasiainministeriön asetukset ovat voimassa edelleen siihen saakka, kun niille määrätty voimassaoloaika päättyy, tai kun sisäasiainministeriö ne kumoaa, kuitenkin enintään kolme vuotta tämän lain voimaan tulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

painelaitelain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä elokuuta annetun painelaitelain (869/1999) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

14 §

Valvontaviranomaisella on tietojen luovutusta koskevien salassapitosäännösten estämättä tämän lain noudattamisen valvomiseksi oikeus saada:

1) tulliviranomaiselta maahantuonnissa Euroopan talousalueen ulkopuolelta painelaitteen maahantuojaan nimi sekä painelaitteiden tyyppiä, määrää ja tuontiajankohtaa koskevia tietoja;

2) työsuojeluviranomaiselta ja pelastusviranomaiselta painelaittevahinkoja koskevia tietoja;

3) tietoja painelaitteiden sekä niiden osien ja materiaalien omistajalta, haltijalta, valmistajalta, asennus- ja korjaustoimintaa harjoittavalta, maahantuojalta, myyjältä ja varastojalta sekä tarkastuslaitokselta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

3.

Laki**viihdelaitelain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä helmikuuta 1995 annetun viihdelaitelain (164/1995) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

10 §	sen toimittamiseen.
Alueen pelastusviranomaisella on oikeus 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tarkastuk-	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

4.

Laki**taimiaiaineistolain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun taimiaiaineistolain (1205/1994) 8 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 727/2000 seuraavasti:

8 §	ranomaisille virka-apua tämän lain ja sen no-
Poliisi-, tulli- ja pelastusviranomaiset ovat velvollisia tämän lain mukaisten valvontaviranomaisten pyynnöstä antamaan valvontavi-	jalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamisessa.
	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Kimmo Sasi*

2.**Laki****painelaitelain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä elokuuta annetun painelaitelain (869/1999) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

14 §

Valvontaviranomaisella on tietojen luovutusta koskevien salassapitosäännösten esittäminen tämän lain noudattamisen valvomiseksi oikeus saada:

1) tulliviranomaiselta maahantuonnissa Euroopan talousalueen ulkopuolelta painelaitteen maahantuojan nimi sekä painelaitteiden tyyppiä, määrää ja tuontiajankohtaa koskevia tietoja;

2) työsuojeluviranomaiselta ja paloviranomaisilta painelaittevahinkoja koskevia tietoja;

3) tietoja painelaitteiden sekä niiden osien ja materiaalien omistajalta, haltijalta, valmistajalta, asennus- ja korjaustoimintaa harjoittavalta, maahantuojalta, myyjältä ja varastojalta sekä tarkastuslaitokselta.

Ehdotus

14 §

Valvontaviranomaisella on tietojen luovutusta koskevien salassapitosäännösten esittäminen tämän lain noudattamisen valvomiseksi oikeus saada:

1) tulliviranomaiselta maahantuonnissa Euroopan talousalueen ulkopuolelta painelaitteen maahantuojan nimi sekä painelaitteiden tyyppiä, määrää ja tuontiajankohtaa koskevia tietoja;

2) työsuojeluviranomaiselta ja *pelastusviranomaiselta* painelaittevahinkoja koskevia tietoja;

3) tietoja painelaitteiden sekä niiden osien ja materiaalien omistajalta, haltijalta, valmistajalta, asennus- ja korjaustoimintaa harjoittavalta, maahantuojalta, myyjältä ja varastojalta sekä tarkastuslaitokselta.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 200 .*

3.

Laki**viihdelaite lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä helmikuuta 1995 annetun viihdelaitelain (164/1995) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Poliisilla on oikeus tarkastaa, ettei
1) viihdelaitteen avulla käytettävä video-
tai muu ohjelmapeli ole 2 §:n vastainen;
ja ettei
2) viihdelaitetta ole sijoitettu säännösten
vastaisesti.

Paloviranomaisella on oikeus 1 momentin
2 kohdassa tarkoitetun tarkastuksen toimit-
tamiseen.

Alueen pelastusviranomaisella on oikeus
1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tarkas-
tuksen toimittamiseen.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 200 .

4.

Laki**taimiaineistolain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun taimiaineistolain (1205/1994) 8 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 727/2000 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Poliisi-, tulli- ja paloviranomaiset ovat velvollisia tämän lain mukaisten valvontaviranomaisten pyynnöstä antamaan valvontaviranomaisille virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Ehdotus

8 §

Tarkastusoikeus

Poliisi-, tulli- ja *pelastusviranomaiset* ovat velvollisia tämän lain mukaisten valvontaviranomaisten pyynnöstä antamaan valvontaviranomaisille virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 200 .
